

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN (ƏSAS (BAZA) ALI TİBB TƏHSİLİNİN
İXTİSASI ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 050704 – Baytarlıq təbabəti

BAKALAVRIAT SƏVİYYƏSİNİN “050704 – BAYTARLIQ TƏBABƏTİ” İXTİSASI ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI

1.Ümumi müddəalar

- 1.1. Bakalavriat səviyyəsinin “050704–Baytarlıq təbabəti” ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin bakalavriat əsas (baza) təhsili səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı”na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
 - İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübəkeçmə, işəüzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirir;
 - Tələbələrə və işəgötürənlərə məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri barədə məlumatlandırır;
 - Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və ixtisas üzrə bakalavr əsas (baza) hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2.Məzunun kompetensiyaları

2.1. *Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnəlidir:*

- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
- İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;
- Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətinə;
- Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə bacarıqlarına;
- İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
- Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
- Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;
- Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resursların müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;

- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;
- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirilmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;
- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına;
- Mürəkkəb sistemləri təhlil etmək, əlaqələri aşkarlayıb dərk etmək, müxtəlif sahələrdə və fərqli səviyyələrdə sistemlər arasında əlaqə prinsiplərini dərk etmək, qeyri-müəyyən şəraitdə fəaliyyət göstərmək (sistemli düşüncə kompetensiyası);
- Gələcəyin (mümkün, ehtimal edilən və arzu olunan) fərqli variantlarını dərk etmək və qiymətləndirmək qabiliyyəti, gələcək haqqında aydın fikir formalaşdırmaq, fəaliyyətin mümkün nəticələrini qiymətləndirmək, risk və baş verən dəyişiklikləri nəzərə almaq (proqnostik kompetensiya);
- Yerli və daha yüksək səviyyələrdə davamlılığın təmini və yüksəldilməsinə yönəldilmiş novator qərarların kollektiv işlənməsi və gerçəkləşdirilməsi bacarığı (strateji baxış kompetensiyası);
- Başqalarından öyrənmək, digərlərinin tələbatlarını, fikirlərini və hərəkətlərini anlamaq (empatiya), qrupda yaranan konfliktləri həll etmək, problemlərin həllinə yönəlik kollektiv və çoxtərəfli əməkdaşlıqda iştirak (kollektiv iş kompetensiyası) etmək;
- Qəbul edilmiş norma, yanaşma və fikirləri təhlil etmək, öz baxışlarını və fəaliyyətini kritik qiymətləndirmək, davamlı inkişaf məsələləri ilə bağlı diskusiyalarda öz mövqeyini müdafiə etmək (tənqidi düşüncə kompetensiyası);
- Cəmiyyətdə öz rolunu tənqidi qiymətləndirmək (özünüdərk etmə kompetensiyası);
- Mürəkkəb problemlərin həlli məqsədilə problemə yönəlik fərqli yanaşmalardan istifadə bacarığı, sadalanan kompetensiyalar əsasında kompleks və ədalətli qərarların qəbulu (problemin kompleks həlli kompetensiyası);
- Fərqli baxış və yanaşmaların dərk edilməsi və kompleks təhlili, geniş inteqrasiya və dünyada artan müxtəlifliyin fərqli perspektivlərinin ümumiləşdirilməsi (multikultural yanaşma və açıqlıq);
- Sahələrarası yanaşmaların formalaşdırılması və qərarların qəbulu bacarığı (sahələrarası kommunikasiya).

2.2. Məzunun peşə kompetensiyalarına qoyulan tələblər:

- İnformatikanın əsaslarını bilməli, proqram təminatı və hesablama texnikasının imkanlarından ixtisas sahəsi üzrə tətbiqləri bacarmaq;
- Fiziki obyekt kimi kainat və onun təkamülü haqqında biliyə malik olmaq;
- Biosfer və onun təkamülü istiqamətində məlumata malik olmaq; canlı sistemin homo tərkibi və bütövlüyü, orqanizmlə mühitin qarşılıqlı təsiri, orqanizmlə ekoloji sistemin vəhdəti, təbiətdən səmərəli istifadə, mühafizə və ekologiyanın qorunma prinsipləri haqqında məlumata malik olmaq;
- Təbiəti dağıtmayan texnologiyaların yaradılması barədə, təbiət elmlərinin ən yeni kəşfləri, texniki qurğuların tikintisində onların tətbiq olunması perspektivləri haqqında, fiziki, kimyəvi və bioloji modelləşdirmə proseslərini bacarmaq;
- Mexanikanın, elektrik və maqnetizmin, rəqs və dalğaların, kvant fizikasının, statistik fizikanın və termodinamikanın, elektrodinamikanın və kinetikanın,

maddələrin reaksiyaya girmə xassələrinin, kimyəvi identifikasiyanın və ekologiyanın əsas qanun və müddəalarını bilmək;

- Biofizika, kimya və ekologiyada nəzəri və eksperimental tədqiqat üsullarını bilmək və bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının, kənd təsərrüfatı quşlarının, vəhşi heyvanların, habelə arı və balıqların xəstəliklərinin səbəblərini müəyyən etməyi bacarmaq;
- Xəstə heyvanlara diaqnoz qoymağı və müalicə etməyi, bu işdə müasir diaqnostika və müalicə metodlarından istifadə etməyi bacarmaq;
- Heyvanların və heyvandarlıq məhsullarının, ət, süd, yumurta, yun, dəri, xəz dəri, həmçinin heyvan mənşəli xammalın bütün nəqliyyat növləri ilə daşınmasında, baytarlıq-sanitar nəzarətinin həyata keçirilməsini bacarmaq;
- Profilaktiki, müalicəvi, sağlamlaşdırıcı, epizootiya əleyhinə baytarlıq tədbirləri planının hazırlanmasını bacarmaq;
- Baytarlıq tədbirlərinin elmi və iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmasını, xəstə heyvanların bu və ya digər üsullarla müalicəsinin məqsədəuyğunluğunu, biopreparat və dərman preparatlarının plan sifarişinin tərtib edilməsini bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarında aparılan müalicəvi və kütləvi cərrahi əməliyyatların texnikasını mənimsəmək və sərbəst icra etməyi bacarmaq;
- Heyvandarlıqda istifadə olunan dərman maddələrinə müalicəvi, profilaktiki, diaqnostiki və stimulyasiyaedici bioloji preparatların istifadəsinə və keyfiyyətinə nəzarət etməyi bacarmaq;
- Baytarlıq tədbirlərini planlaşdırmaq, maddi-texniki təchizatını təşkil etmək və baytarlıq xidmətini idarə etməyi bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının və quşların xəstəliklərinə diaqnozun qoyulmasında bakterioloji, virusoloji, seroloji, koproloji, parazitoloji, kimyəvi, toksikoloji, radioloji, mikrobioloji, hemotoloji, biokimyəvi, histoloji, laborator müayinə metodlarından istifadə edilməsini bacarmaq;
- Baytarlıq sahəsində qanunvericilik aktlarının tələbələrinin pozulması zamanı məsuliyyəti təyin etməyi bacarmaq;
- Heyvanlarda kliniki-biokimyəvi müayinə, yemlərin və heyvandarlıq məhsullarının laborator müayinəsini aparılmasını bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsində istifadə olunan yemlərin hazırlanma texnologiyası, yemləmə qaydası, yemləmə sexi, yem payı və normasının tərtib olunması, yemlərin qidalılığının və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsini bacarmaq ;
- Patoloji-anatomik yarmanın aparılması, yarma protokolunun tərtib olunması, muzey preparatlarının hazırlanma texnikası, məhkəmə-baytarlıq ekspertizası və müvafiq sənədləşmənin aparılmasını bacarmaq;
- Histoloji, bakterioloji, virusoloji və başqa laborator müayinələr üçün patomaterialın götürülməsi, onun fiksasiyası, konservləşdirilməsi, qablaşdırılması, göndərilməsi və təliqənin tərtib olunması qaydasını bilmək;
- Heyvanlarda mamalıq yardımının əsas müddəalarını, ginekoloji xəstəliklərin müayinə, diaqnostika və müalicə üsullarını, süni mayalanma və embrionun köçürülməsini bacarmaq ;
- Müxtəlif parazitlər tərəfindən törədilən xəstəliklərin etiologiyası, patogenezi, kliniki əlamətləri, diaqnostikası, profilaktikası və müalicə tədbirlərinin aparılmasını bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının, körpə heyvanların, quşların və xəzərililə heyvanların yoluxmayan xəstəlikləri, onların müayinə, diaqnostika və müalicəsinin aparılmasını bacarmaq ;
- İnfeksiyon xəstəliklərin epizootologiyasını, müalicə və profilaktika tədbirlərinin təşkilini bacarmaq;

- Baytarlıq sanitariyası haqqında dolğun təsəvvürə malik olmaq;
- İnsanlardan heyvana və heyvanlardan insana yoluxa biləcək xəstəliklərə qarşı mübarizə tədbirlərini həyata keçirməyi bacarmaq;
- Müasir vəziyyət nəzərə alınmaqla, insanlar üçün təhlükəli olan zooan-troponoz xəstəliklərin aşkar edilməsi, diaqnostikası və ləğv olunması tədbirlərinin həyata keçirilməsini, onların monitorinqinin və proqnozlaşdırılmasının düzgün aparılmasını bacarmaq ;
- Respublikamızda dehelmintizasiya və invazion xəstəliklərə qarşı bioloji mübarizə tədbirlərinin həyata keçirilməsini bacarmaq;
- Quş, arı və balıq xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası haqqında dolğun təsəvvürə malik olmaq, onlarla mübarizə tədbirlərinin işlənilib hazırlanmasını bacarmaq;
- Kənd təsərrüfatı heyvanlarının infeksiyon, invazion, yoluxmayan daxili, cərrahi və ginekoloji xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası haqqında lazımi biliklərə malik olmalı, müalicə və profilaktika tədbirlərinin həyata keçirilməsini bacarmaq;
- Kimyəvi və bitki mənşəli dərman preparatlarının saxlanma qaydalarını, onların təsir mexanizmini, istifadə üsullarını və kənd təsərrüfatı heyvanlarının xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla tətbiq üsullarını bilmək;
- Müasir baytarlıq təbabətində istifadə edilən laborator diaqnostika üsulları haqda lazımi anlayışa malik olmaq, müasir avadanlıqlardan istifadə etməklə bu üsulların tətbiq qaydalarını bilmək;
- Xırda heyvanların infeksiyon, invazion, yoluxmayan daxili, cərrahi və ginekoloji xəstəliklərinin, həmçinin mamalıq yardımının əsas müddəaları ilə yaxından tanış olmalı, bu üsulların və müayinələrin sərbəst tətbiq edilməsini bacarmaq;
- İri və xırda heyvanlarda yerli keyitmə üsulları, onların narkozu, reanimasiya qaydaları haqda dolğun təsəvvürə malik olmalı və bu üsulları müasir avadanlıqlardan istifadə etməklə tətbiq etməyi bacarmaq;
- Gen mühəndisliyi və kənd təsərrüfatı heyvanlarında embrionun köçürülməsinə dair yeni anlayışlar haqda təsəvvürü olmaq və tətbiq qaydalarını bacarmaq;
- Baytarlıqda və heyvandarlıqda innovasiya texnologiyalarının işlənməsi və tətbiqini bacarmaq;
- -baytarlıqda və heyvandarlıqda müasir informasiya texnologiyalarının və müvafiq tətbiqi-diaqnostik kompüter proqramlarının tətbiqi və istifadəsini bacarmaq.

3. Təhsil Proqramının strukturu

3.1. "050704—Baytarlıq təbabəti" ixtisası Təhsil Proqramı minimum 300 (5 il) AKTS kreditindən ibarət olmalıdır. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Fənlərin sayı	Fənin adı	AKTS krediti
Ümumi fənlər -30 AKTS		
1	Azərbaycan tarixi <i>Bu fənn Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını sistemli şəkildə, xronoloji ardıcılıqla öyrənir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.</i>	5
2	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, nətiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	4
3	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, nətiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	15
Seçmə fənlər 6 AKTS		
4	Fəlsəfə Sosiologiya Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququn əsasları Etika və estetika Multikulturalizmə giriş Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	3
5	Aqrar sahədə informasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə) Kənd təsərrüfatında informasiyanın idarə edilməsi (ixtisas üzrə) Məntiq Politologiya	3
	CƏMI	30
İXTİSAS FƏNLƏRİ 210 AKTS		
Məcburi baza fənləri - 150 AKTS		
1	Kimya <i>Bu fənn müasir kimyanın (qeyri-üzvi, üzvi) bitkilərdə, heyvanlarda əmələ gələn xəstəliklərin qarşısının alınmasında tətbiq edilən dərman maddələrindən istifadə etməyi, bütöv orqanizmlərdə gedən kimyəvi prosesləri, canlıların həyat fəaliyyətinin və bütün təzahürlərinin idarə edilməsini canlı orqanizmlərin əsasını təşkil edən üzvi maddələrin tərkib və xassələri; onlarda gedən inkişaf və böyüməni, maddələr mübadiləsini və metabolizm mexanizmini öyrənir.</i>	3
2	Biokimya <i>Bu fənn biokimyanın əsaslarının öyrənməklə heyvan orqanizmində gedən proseslərin mahiyyətini dərk etməyə və ona daha səmərəli yardım göstərməklə zülalların, lipidlərin, karbohidratların, vitaminlərin və s. orqanizmdə rolunun müəyyən olunması, analizi metodlarının öyrənilməsi təmin edir.</i>	3

3	Tibbi fizika <i>Bu fənn tətbiqi və bioloji fizikanın kompleks bölməsini təşkil etməklə, fiziki qanunların, hadisələrin, proseslərin və anlayışların, tibbi məsələlərin həllində tətbiqinə dair bilikləri müəyyən edir. Tələbələr bu fənnin tədrisi prosesində fiziki cihazları və avadanlıqları öyrənməklə, istehsalatda onların tətbiqi metodlarını mənimsəyirlər.</i>	2
4	Tibbi biologiya <i>Bu fənnin tədrisi zamanı fərdi inkişafın (ontogenezin) müxtəlif mərhələlərində orqanizmdə üzv və sistemlərin quruluşlarının müasir metodlarının (mikroskop, slaydlar) köməkliyi ilə təsviri haqqında ətraflı məlumat verilir. Bundan başqa dermatoloqfiya, genetika, embriologiya, parazitologiya, transmissiv və təbii ocaqlı xəstəliklər, insan ekologiyası, regenerasiya, transplantasiya və eksplantasiya, zəhərli heyvanlar və onların tibbi əhəmiyyəti haqqında ətraflı məlumat verilir.</i>	2
5	Tibbi botanika <i>Bu fənn əsas tibbi-bioloji fənn olaraq bitki və bitki ehtiyatlarından istifadə olunmaqla konkret nəzəri və praktiki məsələlərin həllini öyrənir. Əsasən xeyirli, xüsusən də qida üçün istifadə olunan bitkilərin, həmçinin dərman və zəhərli bitkilərin öyrənilməsini əhatə edir.</i>	2
6	Informatika <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələr informasiya, onun ölçülməsi, saxlanması və emalı qaydalarını, müasir kompüterlər, onların daxili strukturu, əsas və köməkçi qurğuları, funksiyaların, müasir proqram təminatı və əməliyyat sistemlərini, alqoritmləşdirmə, proqramlaşdırma dilləri və onlardan istifadə qaydalarını, müasir dövrdə geniş istifadə olunan tətbiqi proqramlar və onlardan istifadə qaydalarını, qrafiki redaktorlarla işləməyi, verilənlər bazası, onların strukturu, yaradılması və idarə olunmasının əsas prinsiplərinin, kompüter qrafikasını, lokal və qlobal kompüter şəbəkələri, onların iş prinsipini, informasiya təhlükəsizliyi və onun təmin olunması qaydalarını, internet və ondan istifadə qaydalarını mənimsəməlidirlər. Informatikanın ixtisas sahəsində tətbiqi metodlarını öyrənməli, ixtisas sahəsinin müxtəlif məsələlərinin həllində kompüter texnologiyalarının tətbiqini bacarmalıdırlar.</i>	3
7	Anatomiya <i>Bu fənn hərəkət orqanları sisteminin ümumi xarakteristikası; skelet, sümük birləşmələri; əsəb, dəri örtüyü orqanları; daxili orqanlar sistemi; həzm sistemi orqanları; tənəffüs sistemi orqanları; sidik ifrazı orqanları sistemi; çoxalma orqanları sistemi; ürək-damar sistemi; limfa dövrəni orqanları; qan dövrəni orqanları; daxili sekresiya vəzləri; sinir sistemi; analizatorları və onların funksiyalarını öyrənir.</i>	7
8	Sitologiya və histologiya <i>Bu fəndə sitologiya və embriologiyanın ayrı-ayrılıqda sərbəst elm kimi meydana çıxması, tərifi, vəzifələri, tədqiqat metodları ətraflı şərh edilir. Bununla yanaşı hüceyrənin əsas komponentləri, hüceyrə zarının, kortikal sitoplazmanın tərkib zülallarının (spektrin, ankirin, 4.1 zülalı, adduksin və s.), sitoskelet elementlərinin - [nəçəê filamentlərin (aktin), ara filamentlərin (sitokeratin, vimentin, desmin, qlıyanın turş fibrilyar zülalı, neyrofilament zülalları, nüvə laminləri), mikroborucuqların kimyəvi tərkibi, ultrastruktur quruluş xüsusiyyətləri və vəzifələri şərh edilir.</i> <i>Zarlı (mitoxondri, hamar endoplazmatik şəbəkə, dənəli endoplazmatik şəbəkə, Holci kompleksi, lizosomlar, endosomlar, peroksisomlar), zarsız (hüceyrə mərkəzi, ribosomlar, proteasomlar) orqanellərin və əlavələrin histoloji və ultrastruktur quruluş xüsusiyyətləri, sitogenezi və vəzifələri</i>	3

	haqqında ətraflı məlumat verilir. Nüvənin tərkib hissələrinin (nüvə örtüyü, xromatin, nüvəcik və nukleoplazma) quruluş və funksiyaları ilə yanaşı onun genetik informasiyanın saxlanılaraq nəsildən nəslə ötürülməsi və hüceyrə aktivliyinin zəmini olan zülal sintezinin tənzimi mərkəzi olması, hüceyrə tsikli, meyoz və mitoz prosesləri müasir məlumatlar əsasında öyrədilir. Heyvan embriologiyasının mövzu və məqsədləri, tibbi embriologiyanın əsas inkişaf istiqamətləri və müasir təbabətdə rolu, qametogenez, mayalanma, implantasiya, rüşeym vərəqlərinin (entoderma, mezoderma və ektodermanın) formalaşması, histo- və orqanogenezin əsas mərhələləri, orqan və sistemlərin formalaşmasında kritik dövrlər haqqında məlumat izah olunur. Toxumalar hüceyrə və onların törəmələrinin sistemi kimi, onların morfofunksional (qruplar) və genetik (növlər) təsnifatı, histogenezi, quruluş-funksiya xüsusiyyətləri, hüceyrə populyasiyaları və differonlar haqqında anlayışlar, fizioloji regenerasiyanın növləri, toxumaların dəyişkənliyinin sərhədi, metaplaziya və onun imkanları haqqında olan məlumatlar faktiki materiallar əsasında tədris olunur.	
9	Latın dili və baytarlıq terminologiyası Bu fənn latın dili və baytarlıq terminologiyası fənninin nəzəri əsaslarını; orfoepiya və orfoqrafiyanı; latın dilinin qrammatikasını; qədim yunan dilinin qrammatikasında müşahidə olunan dəyişiklikləri; baytarlıq-tibbi sənədlər-resept, anamnez, xəstəlik tarixinin və s. Latın dilində tərtibi; anatomik, klinik, kimyəvi, botaniki və zooloji terminologiyayı öyrənir.	2
10	Fiziologiya Fənnin tədrisi nəticəsində tələbələr fiziologiya haqqında anlayışları; orqan və toxumaların özünü tənzimləmə xassələrini; həzm prosesini; müxtəlif heyvanlarda həzm prosesinin xüsusiyyətlərini; qan, qan dövrəni və limfa dövrəni sisteminin fiziologiyasını; tənəffüs, biokimyəvi proseslər zamanı enerjinin azad olunmasında oksidləşmənin əhəmiyyətini; yuxarı tənəffüs yollarını, köks qəfəsi və ağ ciyərin tənəffüs prosesində iştirakını; maddələr və enerji mübadiləsini; ifrazat prosesini; daxili sekresiyanın mahiyyətini; inkişaf, çoxalma, laktasiya, sinir və əzələ fiziologiyasını, mərkəzi sinir sistemi fiziologiyasını; heyvanların etologiyasını; şərti və qeyri-şərti refleksləri; qıcıq və ona cavab reaksiyasını; analizatorlar və onların ümumi səciyyəsinə; duyğu, görmə, lamisə, dadbilmə prosesinin mahiyyəti öyrənirlər.	5
11	Baytarlıq genetikası Bu fənn molekulyar biologiyanın əsasları; hüceyrə mühəndisliyi; genetik mühəndisliyin əsasları; somatotropindən istifadə qaydaları; immunobirləşdirilmiş fermentlərin tətbiq biotexnologiyası; zülal, əvəzolunmaz amin turşuları, antibiotik və vaksinlərin istehsal biotexnologiyası. Günəş şüalarının yenidən çevrilməsi biotexnologiyası; gen mühəndisliyinin biotexnologiyada istifadə olunması; heyvan hüceyrələrinin yetişdirilməsi; yad genlərin heyvan hüceyrəsinə köçürülməsi; virus DNT-sinin mikroinfeksiya vasitəsilə heyvan hüceyrəsinə daxil edilməsi; heyvan hüceyrələrinə selektiv markerli genlərin daxil edilməsi; populyasiyaların genetikası; immunogenetika; təkamül nəzəriyyəsi və genetikanı öyrənir.	2
12	Mikrobiologiya Bu fənn mikroorqanizmlərin biologiyasını (morfologiyası, fiziologiyası, genetikası), mikroorqanizmlərin ekologiyasını, infeksiya və immunitet haqqında təlimin əsas prinsiplərini; mikrobioloji, diaqnoz üsullarını, infeksiyon xəstəliklərə qarşı kompleks mübarizə tədbirlərini öyrənir.	5

13	Virusologiya <i>Fənnin tədrisində tələbələr virusoloji diaqnoz üsullarını, infeksiyon xəstəliklərə qarşı kompleks mübarizə tədbirlərini öyrənirlər.</i>	4
14	Immunologiya <i>Bu fənn immunitetin ümumi fizioloji əsasları, immun reaksiyaların formaları-fəqositoz, hiperhəssaslıq, anticisimlər, tolerantlıq; orqanizmin təbii rezistentliyi, qazanılmış fəal və qeyri-fəal immunitet; steril və qeyri-steril immunitet; təbii immunitetin amilləri; hüceyrə, humorol komponentlər; interferon; orqanizmdə gedən-immunobioloji proseslər; immunogenezin ontogenezi; antigenlər və anticisimlər; seroterapiya və seroprofilaktikanın perspektivləri; antigen-anticisim reaksiyasının mahiyyəti; allergiya; allergik və effektorların xarakteristikası; immunitetin tətbiqi əhəmiyyət öyrənir.</i>	4
15	Ətraf mühitin və heyvanların gigiyenası <i>Bu fənn ətraf mühit amillərinin o cümlədən havanın, torpağın, suyun sanitar-gigiyenasının qiymətləndirilməsi, müxtəlif növ kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsi, suvarılması, gigiyenası, saxlanması zamanı sanitar-gigiyenik normaların əməl olunması öyrənir.</i>	4
16	Patoloji fiziologiya <i>Fənnin tədrisi nəticəsində tələbələr xəstəlik haqqında anlayış, xəstəliklərin təsnifatı-infeksiyon, invazion və yoluxmayan xəstəliklər; xəstəliyin gedişinə təsir göstərən amillər; tipik patoloji proseslər, qan dövrəsinin yerli pozuntuları, iltihab, hüceyrənin patofiziologiyası, şişlər, hərəkətin tənzimlənməsinin patofiziologiyası, həzmin, tənəffüsün, qan dövrəsinin sinir sisteminin daxili sekresiya vəzlər sisteminin patofiziologiyası və s. məsələləri öyrənirlər.</i>	4
17	Farmakologiya və toksikologiya <i>Dərmanların təsir mexanizmi, farmakodinamika və farmakokinetika. Dərmanla orqanizm arasında qarşılıqlı təsirin qanunauyğunluqları. Xüsusi farmakologiya. Farmakoloji qruplara aid dərman maddələrinin farmakologiyasının xüsusiyyətləri, heyvanlara tətbiqinə dair göstərişlər və əks göstərişlər. Toksikodinamika. Toksikokinetika. Toksikometriya. Xüsusi toksikologiya. Kimyəvi və yem zəhərlənmələri. Heyvanların bitki mənşəli zəhərlərlə, keyfiyyətsiz və zərərli göbələklərlə, çirklənmiş yemlərlə, heyvani mənşəli zəhərlərlə zəhərlənmələri, müalicə və profilaktikasını öyrənir.</i>	6
18	Patoloji anatomiya və yarma <i>Bu fəndə patoloji anatomiyanın tədqiqat üsulları və müayinə obyektləri, hüceyrə patofiziologiyası, ümümpatoloji proseslər: degenerasiya, hüceyrə ölümü, ölüm və meyit əlamətləri, qan və limfa dövrəsinin pozuntuları, iltihab, immunopatoloji proseslər, kompensator-mühafizə prosesləri və şişlər; həmçinin xüsusi patofiziologiyanın bölmələri olaraq xüsusi patofiziologiyaya giriş (xəstəliklərin nomenklaturası və təsnifatı, patoloji-anatomik diaqnoz, onun strukturu və tərtibi prinsipləri), ürək-damar sistemi xəstəlikləri (ürək qüsurları, vaskulitlər, ürəyin işemik xəstəlikləri və serebro-vaskulyar xəstəliklər), revmatik xəstəliklər, ağciyər xəstəlikləri, həzm traktı xəstəlikləri, qaraciyər və böyrək xəstəlikləri, daxili sekresiya vəzlərinin xəstəlikləri, daxili cinsiyyət üzvlərinin və süd vəzlərinin dishormonal, şişönü və şiş xəstəlikləri, hamiləlik patofiziologiyaları, infeksiyon xəstəlikləri (virus infeksiyaları, rikketsiozlar, bakterial hava-damcı və bakterial bağırsaq infeksiyaları, verəm, sepsis və s.) bu kimi patofiziologiyalar, onların etio-patogenezi, morfogenezi, ağırlaşmaları və tanatogenezi tələbələrə tədris edilir. <i>Patoloji anatomiyanın tədqiqat sahələrinə həmçinin kompyuter texnologiyası da daxil olmaqla elmi-texniki tərəqqinin müasir nailiyyətlərindən, eləcə də müasir patoloji anatomiyanın müayinə üsullarından (işıq mikroskopiyası,</i></i>	6

	<i>immunmorfologiya, histokimyəvi, immunhistokimyəvi, morfometrik, qaranlıq sahə, faza-kontrast, polyarizasion, lyuminessent mikroskopiyası, elektron mikroskopiyası, əldə edilmiş nəticələrin riyazi statistik analizləri və s.) istifadə etməklə xəstə orqanizmdə patoloji proseslər zamanı müxtəlif səviyyələrdə (orqanizm, orqan, toxuma, hüceyrə, ultrastruktur və molekulyar) inkişaf edən struktur dəyişiklikləri, onların etiologiyasını, patogenezi və morfogenezlərini, tanatogenetik inkişaf mexanizmlərini, bu proseslərin forma və xarakterini, qarşılıqlı dinamik əlaqələrini, klinik-morfoloji forma və mərhələlərini, patomorfozunu öyrənmək aiddir.</i> <i>Patoloji anatomiyanın tədrisi müddətində kafedranın tədris bazalarında dərs keçən tələbələr həmçinin meyit müayinələrində və biopsiya materiallarının makroskopik müayinələrində də iştirak edirlər. Patoloji-anatomik yarma protokolu tərtib olunma qaydasını, muzey preparatlarının hazırlanma texnikasını; məhkəmə-tibbi ekspertiza qaydaları öyrənilir.</i>	
19	Klinik diaqnostika <i>Bu fəndə xəstəlik prosesinin araşdırılması, qeydə alınması, simptom və sindromlar, diaqnoz, onun növləri; ümumi müayinə üsulları, baxış, palpasiya, perkusiya, auskultasiya, termometriya, xüsusi müayinə üsulları, klinik müayinə sxemi, klinik sənədləşdirmə, ürək-damar, tənəffüs, həzm, sidik-cinsiyyət və sinir sisteminin müayinəsi, maddələr mübadiləsi pozuntularının diaqnostikası, dispanserizasiya məsələləri öyrənilir.</i>	5
20	Baytarlıq işinin təşkili <i>Fənnin qısa məzmunu və mahiyyəti: baytarlıq fəaliyyətinin obyektləri, dövlət və özəl baytarlıq xidmətləri, baytarlıq təbabəti haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu, baytarlıq nizamnaməsi, baytarlıq xidmətinin strukturu, rayon, şəhər və təsərrüfatlarda baytarlıq işinin təşkili, emal müəssisələrində baytarlıq işinin təşkili, baytarlıq tədbirlərinin planlaşdırılması, təşkili və iqtisadiyyəti, baytarlıq nəzarətinin təşkili. Baytarlıq xidmətinin beynəlxalq əlaqələri.</i>	2
21	Baytarlıq cərrahiyyəsi <i>Cərrahi düşüncə tərzinə; heyvanlarla işləyərkən sərbəstliyə; bütün növ heyvanlarda cərrahi əməliyyatları icra etməyə; cərrahi xəstə heyvanın müayinəsini aparmağa və düzgün diaqnoz qoymağa; heyvanın əməliyyata hazırlanması və əməliyyatdan sonrakı müalicə; iri və xırda heyvanlarda inyeksiyaların, infuziyaların və punksiyaların aparılmasına; cərrahi patologiyaların inkişaf mexanizminin öyrənilməsinə; heyvan orqanizminin ayrı-ayrı nahiyələri üzrə cərrahi xəstəliklərinin etiologiyasının, patogenezinin, diaqnostikasının və müalicəsinin əsas müddələrinin icra mexanizminə baytarlıq andrologiyası, oftalmologiyası və ortopediyası haqqında dərin biliklərə yiyələnməni öyrədir.</i>	10
22	Baytarlıq sanitariya ekspertizası <i>Heyvan mənşəli məhsullarının emalı, saxlanması, daşınmasına qoyulan baytarlıq-sanitariya tələbləri, ət və ət məhsullarının süd və süd məhsullarının, quş əti və yumurtanın, balıq və balıq məhsullarının, bitki mənşəli məhsulların, o cümlədən, arı balına qoyulan baytarlıq-sanitariya tələbləri, bazarlarda heyvan məhsullarının keyfiyyətinə baytarlıq-sanitariya nəzarətinin yerinə yetirilməsini öyrədir.</i>	5
23	Mamalıq <i>Mamalıq yardımı göstərməzdən əvvəl yardım edən şəxs münasib məlumatları; xəstə heyvanın əvvəllər necə doğmasını, onun xəstəliklərə tutulub – tutulmamasını; doğum aktının başladığı vaxtını; Heyvanların süni mayalanmaya yararlı olub-olmamasını; qısır heyvanın qeydə alınmasını; bütün növ heyvanları fərdi müayinədən keçirməyi; donor heyvanların və</i>	10

	<i>resipidentlərin seçilməsini; donor heyvanlardan rüşeymin alınmasını öyrədir .</i>	
24	Parazitologiya və invazion xəstəliklər <i>Ümumi parazitologiya: təbiətdə orqanizmlərin qarşılıqlı əlaqə tipləri, parazitizmin mahiyyəti, sistematikası, morfologiyası, biologiyası, ekologiyası. Parazitlə sahib arasındakı qarşılıqlı əlaqə. Parazitlərə qarşı aparılan ümumi mübarizə tədbirləri.</i> <i>Xüsusi parazitologiya: parazitologiya, helmintologiya, araxnologiya, entomologiya. Müxtəlif parazitlər tərəfindən törədilən xəstəliklərin etimologiyası, patogenezi, kliniki əlamətləri, diaqnostikası, profilaktikası, müalicəsi və bu xəstəliklərə qarşı mübarizə tədbirlərini öyrədir.</i>	10
25	Yoluxmayan daxili xəstəliklər <i>Heyvanların daxili xəstəliklərinin ümumi profilaktika və müalicəsinin, baytarlıq terapiyasının prinsip və metodlarını, fizioterapiyanın və teropevtik texnikanın vasitə və metodları, həzm, ürək damar, sidik, qan, sinir və ümmun sisteminin xəstəliklərini, heyvanların yem və bitkilərlə zəhərlənməsini öyrənir.</i> <i>Maddələr mübadiləsi və endokrin sisteminin xəstəliklərinin müalicə və profilaktikası, makro və mikro elementlərin disbalansı xəstəliklərini və hipovitaminozların müalicə və profilaktikası. Quşların və xəzli heyvanların xəstəlikləri. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının dispanserizasiyası öyrənilir.</i>	10
26	Epizootologiya <i>Epizootologiyanın qanun və kateqoriyalarını, Epizootik prosesin qanunauyğunluqlarını, Epizootik xəritənin tərtibi metodikasını, infeksiya xəstəliklərinin etiologiyası, epizootologiyası, patogenezi, klinikası, patoloji-anatomiyası, diaqnozu, müalicə və profilaktikasını; xəstəliklərin təfriqi diaqnozunu; infeksiya xəstəliklərinin təsnifat prinsiplərini; bakterioloji, virusoloji, seroloji, toksikoloji, mikoloji müayinə analizi, immunoferment analizi öyrənilir.</i>	10
27	Körpə heyvanların daxili xəstəlikləri <i>Bu bölmədə körpələrin anatomo-fizioloji xüsusiyyətləri, həmçinin embrion dövründə, doğum zamanı və doğumdan sonrakı dövrlərdə rast gəlinə bilən körpə heyvan xəstəliklərinin etiologiyası, klinikası, patogenezi, diaqnozu habelə, müalicə və profilaktikası geniş şərh edir.</i>	3
28	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi <i>Kənd təsərrüfatı heyvanlarının eksteryer, konstitusiya və interyer xüsusiyyətlərinin qiymətləndirilməsi, məhsuldarlıqla əlaqəsi, hər bir növün fərdi inkişaf xüsusiyyətlərinin nəzəri əsaslarını; ət, süd, yun, yumurta məhsuldarlığının qiymətləndirilməsini, yetişdirmə üsullarının əsaslarını, seçmə və taylaşdırmanın mahiyyətini və nəzəri əsaslarını; Qaramal, qoyun, at ,donuz ,quş cinslərinin məhsuldarlıq istiqamətini təyin etməyi öyrədir.</i>	3
29	Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsi <i>Kənd təsərrüfatı heyvanlarının balanslaşdırılmış yemləndirilməsinin elmi əsaslarını, ayrı-ayrı qida maddələrinin və bioloji aktiv maddələrin maddələr mübadiləsində rolunu; heyvanların növü, yaşı və fizioloji vəziyyətindən asılı olaraq norma üzrə yemləndirilməsini; kompüter proqramlarından istifadə etməklə yem paylarının tərtib edilməsi və təhlil olunmasını, heyvanların gündəlik, aylıq, mövsümi və il ərzində yemlərə olan tələbatını müəyyən etməyi öyrədir.</i>	3
30	Baytarlıq radiobiologiyası <i>İonlaşdırıcı şüalanma və radioaktiv izotopların bioloji obyektlərə təsiri; ərzaq məhsulları, heyvan mənşəli xammalın və yemlərin radioaktiv ekspertizası; təbii və süni radioaktivliyin xarakteristikası; radioaktiv parçalanma qanunları; dozimetriya və radiometriya; ionlaşmış şüalanmanın aşkar edilməsi və qeydə</i>	3

	alınması üsulları; dozimetriya cihazlarının təsnifatı, quruluşu və istifadə qaydaları; şüalanma və radioaktiv sirayətlənmənin mənbələri; ionlaşdırıcı şüalanmanın bioloji təsiri; radioaktiv təhlükəsizliyin əsasları və radioaktiv maddələrlə işlərin təşkili öyrənilir.	
31	Heyvan davranışı və rifahı Heyvanların davranışı və rifahı mövzusunda aparılan elmi araşdırma heyvanların niyə bəlli bir şəkildə davrandıqları barədə anlayışımızı daha da artırır və heyvanların əsir və vəhşi mühitdə yaşadıkları zaman qarşılaşdıqları problemlərə necə cavab verəcəyini öyrənməyə kömək edir. Bu dərs heyvan davranışının və rifahının öyrənilməsinə bir çox intizamlı, tədqiqat yönümlü bir yanaşma tətbiq olunur. Dərs tələbələrə heyvan davranışı və rifahı anlamaq üçün lazım olan bilik və bacarıqları inkişaf etdirməyə, məsələn, həşəratlar, sürünənlər, quşlar və məməlilərlə işləməyə kömək etmək məqsədi daşıyır.	3
32	Qida gigiyenası və təhlükəsizliyi Qida gigiyenası: Sağlamlığın qorunması ilə məşğul olan elmdir. Ayrıca sağlamlığı inkişaf etdirməyə və ya qorumağa xidmət edən şərtlərə və tətbiqlərə diqqət yetirilir. Qida təhlükəsizliyi: qida ilə əlaqəli xəstəliklərin qarşısını alan yollarla işlənməsini, hazırlanmasını və saxlanılmasını izah edən bir elm sahəsidir. Buraya potensial ciddi sağlamlıq və təhlükə yaratmamaq üçün bir sıra qaydalar daxildir. Qida xəstəlikləri insandan insana ötürülür, həm də qida zəhərlənməsinə səbəb ola biləcək bakteriyaların böyüməsi üçün bir vasitə rolunu oynayır.	3
33	Mülki müdafiə Bu fənn çərçivəsində tələbələr istehsalat sahələrində həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təminini, insanlar üçün təhlükə törədən amilləri, təhlükəsizlik tədbirləri və təlimlərini, fəvqəladə hallar, onların baş vermə səbəblərini, fəvqəladə hadisələrin xəbərdar edilməsinin növləri və vasitələrini, davranış qaydalarının əhaliyə çatdırılması üsulları və yollarını, fəvqəladə hallarda əhalinin mühafizəsinin prinsipləri və üsullarını, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması tədbirlərini, zədələnmə ocaqlarında qəza-xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işləri, fəvqəladə hallarda iqtisadiyyat obyektlərinin iş dayanıqlığının təmin edilməsi yolları və üsullarını, zədələnmiş insanlara ilkin tibbi yardımın göstərilməsini bilməlidir. Tələbələrə istehsalat sahələrində bədbəxt hadisələrin araşdırılması və aktın tərtib edilməsi, istehsalat sahələrində işçilər üçün təhlükə törədən amillərin aradan qaldırılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi, istehsalat qəzalarının və təbii fəlakətlərin proqnozlaşdırılması, ehtimal olunan təhlükələr barədə əhalinin xəbərdar edilməsinin təşkili, əhalinin fəvqəladə hallarla mübarizəyə və mühafizəyə hazırlanması, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması işlərinin ardıcılığının təşkili, zədələnmiş insanlara ilkin tibbi yardım göstərilməsi bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.	3
	CƏMI	150

ALİ TƏHSİL MÜƏSSISƏSİ TƏRƏFİNDƏN MÜƏYYƏN EDİLƏN FƏNLƏR 60- AKTS

Burada olan fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.

TƏCRÜBƏLƏR VƏ BURAXILIŞ YEKUN DÖVLƏT ATTESTASIYASI		60
1.	Kliniki təcrübələr - 23 AKTS	51
2.	İstehsalat təcrübələri - 28 AKTS	
3.	Buraxılış Yekun Dövlət Attestasiyası	9
CƏMI		60
CƏMI TƏHSİL PROQRAMI ÜZRƏ		300

**Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturunu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşmalı, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır.*

4. Tədris və öyrənmə

4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.

4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.

4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə ediləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
- layihələr;
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- rol oyunları;
- hesabatlar;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;
- video və audio konfrans texnologiyaları;
- video və audio mühazirələr;
- distant təhsil;
- simulyasiyalar;
- və s.

Qeyd: sadalanan metodlar ixtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.

4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməyi və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitoring etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.

5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.).

5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:

- yazılı tapşırıqlar;
- bilik və bacarıqlara dair testlər, kompyuter əsaslı testlər;
- şifahi təqdimatlar;
- sorğular;
- açıq müzakirələr;
- praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;
- praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
- layihə işlərinə dair hesabatlar;
- portfolionun qiymətləndirilməsi;
- frontal sorğu;
- qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə; və s.

5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.

5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.

6.2. Təlim nəticələri hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən Əlavə 1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.

6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

7.1. "050704-Baytarlıq təbabəti" ixtisasının təhsil proqramına müvafiq hazırlanmış tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, təcrübələrin keçirilməsi, və elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq İKT ilə təchiz olunmuş auditoriyalar, laboratoriyalar, heyvandarlıq kompleksi, baytarlıq klinikası, vivarium, süni mayalanma mərkəzi, heyvan kəsimi sexi ilə təmin olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilənlərin ali təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, məlumat bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.

7.2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti bir qayda olaraq elmi dərəcəyə malik olmalıdır. Digər müəssisələrdən də mütəxəssislər tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir. İxtisas xüsusiyyətindən asılı olaraq təcrübənin təşkili qaydaları ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən oluna bilər.

- 8.2. Təcrübə Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin strukturuna daxil olan qurumlarda (elmi-tədqiqat institutlarında, Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzlərində və s.), müxtəlif mülkiyyət formalarına əsaslanan müəssisələrdə, baytarlıq klinikalarında, fərdi sahibkar və ailə kəndli təsərrüfatlarında, tədqiqat laboratoriyalarında (eləcə də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, universitet, yaxud beynəlxalq təşkilat və şirkətlərdə və s.) təşkil oluna bilər.
- 8.3. Təcrübənin əsas vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir: tələbənin aldığı nəzəri bilikləri möhkəmləndirmək, dərinləşdirmək və sonrakı əmək fəaliyyətində istifadəsini təmin etmək; ixtisasın profilindən və xüsusiyyətindən asılı olaraq yeni texnologiyalarla, iş üsulları ilə, elmi-tədqiqatlarla və digər məsələlərlə tanış etmək; tələbələrdə işgüzarlıq, təşkilatçılıq və kommunikativ vərdişləri aşılamaq; tələbələrin kompüter texnologiyaları sahəsindəki biliklərini təkmilləşdirmək və s.
- 8.4. İstehsalat təcrübəsi təhsil müəssisəsi ilə istehsalat müəssisələri arasında bağlanmış ikitərəfli müqavilələr əsasında həyata keçirilir. Həmin müqavilələrə əsasən mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq istehsalat müəssisələri ali təhsil müəssisələri tələbələrini təcrübə keçmələri üçün təcrübə yerləri ayırırlar.
- 8.5. Ali təhsil müəssisəsi: hər təqvim ilinə müəssisələrlə müqavilə bağlayır, istehsalat təcrübəsinin proqram və qrafikini onlarla razılaşdırır; təcrübə bazasının profilini nəzərə almaqla ixtisası uyğun gələn və kifayət qədər iş təcrübəsi olan professor-müəllim heyəti sırasından təcrübə rəhbəri təyin edir; təcrübə keçirilən müəssisəni, eləcə də tələbələri müvafiq proqramlarla təmin edir; təcrübənin müəyyən olunmuş müddətdə keçirilməsinə və məzmununa nəzarət edir; zəruri hallarda təcrübəyə göndərilən tələbələrin tibbi müayinədən keçməsini təşkil edir.
- 8.6. İstehsalat müəssisələri: tələbələrin təcrübəsini təşkil edir və keçirir; kifayət qədər təcrübəsi olan işçilər arasından təcrübə rəhbərini təyin edir; tələbələrə təcrübə proqramı əsasında təcrübə yerlərini müəyyən edir; tələbələrin texniki sənədlərdən və ədəbiyyatdan, kompüter və çoxaldıcı texnikadan istifadəsinə imkan yaradır; tələbələri əmək mühafizəsi və təhlükəsizlik, müəssisənin daxili nizam-intizam qaydaları üzrə müvafiq təlimatlarla təmin edir; təcrübə keçən tələbələri qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, vakansiya olduqda, müvafiq vəzifələrə təyin edir; təcrübə müddətində istehsalat müəssisəsinin təqsiri üzündən baş verə biləcək bədbəxt hadisələrə cavabdehlik daşıyır.
- 8.7. Təcrübə rəhbərləri həm təhsil, həm də istehsalat müəssisəsinin işçilərindən təyin olunurlar. Tədris təcrübəsi fənnin davamı olduğu halda, bu təcrübəyə rəhbər kimi həmin fənni tədris edən müəllim təyin edilir.
- 8.8. Təhsil müəssisəsi tərəfindən təyin olunan rəhbər: istehsalatdan olan rəhbərlə birlikdə təcrübənin keçirilməsinə dair işçi proqramını hazırlayır; tələbələrin əmək mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etmələrinə cavabdehlik daşıyır; tələbələrə fərdi tapşırıqların, təcrübə mövzularının müəyyənləşdirilməsində və onların iş yerlərinə təhkim olunmasında iştirak edir; tələbələrə fərdi tapşırıqların yerinə yetirilməsində metodiki yardım göstərir və onlara buraxılış işi üçün lazım olan materialların toplanmasında kömək edir; tələbələrə təcrübə proqramının yerinə yetirilməsi barədə hesabat tərtib edilməsində metodiki yardım göstərir.
- 8.9. Tələbə gündəliyi və hesabatı komissiyaya təqdim etməklə müdafiə edir və nəticələri 100 bala qədər qiymətləndirilir.

9. Buraxılış Yekun Dövlət Attestasiyası

- 9.1. Təhsil proqramı təhsilənlərin Buraxılış Yekun Dövlət Attestasiyası ilə yekunlaşır. Yekun Dövlət Attestasiyasına tədris planının bütün şərtlərini yerinə yetirmiş, nəzərdə tutulmuş fənlər və təcrübələr üzrə kredit qazanmış tələbələr buraxılırlar. Buraxılış Yekun Dövlət Attestasiyasının təşkili və keçirilməsi qaydaları Azərbaycan

Respublikasının Nazirlər Kabinetinin və Təhsil Nazirliyinin müvafiq normativ-hüquqi sənədləri əsasında keçirilir.

10. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

- 10.1. "050704 – Baytarlıq təbabəti" ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin strukturuna daxil olan qurumlarda (elmi-tədqiqat institutlarında, Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzlərində və s.), müxtəlif mülkiyyət formalarına əsaslanan müəssisələrdə, baytarlıq klinikalarında, fərdi sahibkar və ailə kəndli təsərrüfatlarında, tədqiqat laboratoriyalarında (eləcə də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, universitet, yaxud beynəlxalq təşkilat və şirkətlərdə və s.), eyni zamanda məzunlar strateji idarəetmə mütəxəssisi, istehsalat mütəxəssisi, layihələrinin idarə edilməsi kimi işləyə bilərlər.
- 10.2. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb sahifəsində yerləşdirməlidir.
- 10.3. Təhsil Proqramının müvafiq vakansiyalar barədə tələbələr məlumatlandırılır və həmin məlumatlar veb saytda yerləşdirməlidir.
- 10.4. "050704 – Baytarlıq təbabəti" ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları təhsillərini magistratura səviyyəsinin "Baytarlıq" və "Zootexniklik" ixtisasları qrupuna daxil olan müvafiq ixtisaslaşmalarda davam etdirə bilərlər.
- 10.5. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini,
Elm, ali və orta ixtisas təhsil şöbəsini
müdiri

Yaqub Piriyev

"19" 08 2020-ci il

Kənd təsərrüfatı ixtisasları
qrupu üzrə Dövlət Təhsil Proqramlarını
hazırlayan işçi qrupun sədri

İbrahim Cəfərov

"18" 08 2020-ci il

Təhsil Proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri

Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramı və hər fənn üzrə gözlənilən təlim nəticələrini müəyyən etməlidir. Aşağıdakı cədvəllərdə ən azı 6 təlim nəticəsi sadalanmalıdır (Təhsil Proqramı və hər fənn üzrə ayrılıqda)

Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)
PTN 1. Fundamental elmlərin əsaslarını mənimsəmək, xarici dillərdən birində və Azərbaycan dilində sərbəst danışmaq, fikirlərini sərbəst ifadə etmək, o cümlədən işgüzar yazışma vərdişlərinə yiyələnmək, peşə təyinatlı mətnləri tərtib etmək, onları redaktə etmək. Tarixi inkişaf konsepsiyalarını bilmək
PTN 2. Təbiət və texniki elmlərin əsaslarını və tətbiqi metodlarını, informasiya texnologiyalarından ixtisas sahəsində istifadə metodlarını bilmək.
PTN 3. Baytarlıq - sanitariya, prafaktiki tədbirlər aparmaq. heyvandarlıqda xəstələnmə və tələf olma hallarına qarşı, mal-qaranın və quşların sayca artırılması, məhsuldarlığın yüksəldilməsi. Baytarlıq müəssisələrində baytarlıq sənədləşməsinin təşkili
PTN 4. Ekoloji cəhətdən təmiz ümumi heyvandarlıq məhsulları istehsalını artırmağı təmin etməklə, istehsalatda əmək və vəsait sərfini azaltmaqla insan və heyvanlar üçün eyni dərəcədə qorxulu xəstəliklərdən əhəlinin qorunması üçün bütün tədbirləri görür.
PTN 5. Xəstəliklərin qarşısını almaq məqsədilə, təsərrüfatın və əhəlinin şəxsi istifadəsindəki mal-qara və quşlarda peyvəndlənmə, habelə başqa baytarlıq tədbirləri görür. Ana heyvanların boğazlığını təyin edir. Fermalarda mal-qaraya baytarlıq-sanitariya və zoogigeniya qaydalarına uyğun qulluq edilməsi. Saxlanma və yemlənmə işlərinin təşkil edilməsi.
PTN 6. Yemlərin hazırlanması və yedizdirilməsinə nəzarət edir. Heyvan saxlanılan binalarda, heyvandarlıq məhsullarının emalı məntəqələrində, heyvan mənşəli məhsullar saxlanılan yerlərdə dezinfeksiya işlərinin aparılmasına nəzarət edir. Baytarlıq dərmanlarının saxlanılmasını, düzgün istifadəsinin təlimatlarına uyğun olaraq təşkil edilməsi.
PTN 7. Ana heyvanlar arasında qısırlığa qarşı mübarizə tədbirlərinin yerinə yetirilməsinə, süni mayalanma və təbii cütləşməyə, yeni doğulan cavan mal-qaranı zoobaytarlıq qaydalarına uyğun yetişdirilməsinə nail olunması.

Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)
“Azərbaycan tarixi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Azərbaycanın dünyanın ən qədim yaşayış məskənlərindən, İlk sivilizasiya məkanlarından biri olmasını müəyyən etməyi bacarmaq.
FTN 2. Azərbaycanın qədim, orta əsrlər və yeni dövrdə dövlətçiliyinin təşəkküllü şəraitini, siyasi, beynəlxalq amilləri təhlil etməyi bilmək.
FTN 3. Azərbaycan xalqının təşəkkülü, formalaşmasında ideoloji, iqtisadi və mədəni amillərin rolunu təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 4. Azərbaycan xalqının mürəkkəb, həm də qəhrəmanlıq nümunələri ilə zəngin tarixinin mərhələlərini, hər dövrün fərqi i xüsusiyyətlərini təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 5. Azərbaycan dövlətinin müasir dünyada yeri və rolunu sistemli şəkildə öyrənmək.
FTN 6. Azərbaycan tarixinin inkişafının tarixi təcrübəsindən düzgün nəticələr çıxarmağı bilmək.

“Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Qloballaşma şəraitində Azərbaycan dili və ona göstərilən dövlət qayğısı ilə bağlı məlumatlara yiyələnmək. Dövlət dili haqqında fərman və sərəncamlar, “Ulu öndər Heydər Əliyev və Azərbaycan dili” mövzusunda təqdimatlar hazırlamağı öyrənmək. “Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya” fənninin məqsəd və vəzifələrini bilmək. Kommunikaşyanın forma və funksiyaları, kommunikasiya səviyyələri barədə biliklərə sahib çıxmaq.
FTN 2. Akademik kommunikasiya prosesində köməkçi nitq hissələrinin rolunun nədə ibarət olduğunu mənimsəmək. Şifahi və yazılı kommunikasiyalar, habelə nitqə verilən tələblər: nitqin düzgünlüyü, dəqiqliyi, aydınlığı, səlisliyi, təmizliyi, yığcamlığı, sadəliyi, zənginliyi, rabitəliliyi və digər önəmli məsələlərin rolunu müasir tələblər səviyyəsində öyrənmək
FTN 3. Kommunikasiya ritorikasının nədən ibarət olduğunu, ədəbi dilin üslublarını, Azərbaycan ədəbi dilinin aktiv və passiv leksikasını bilmək. Ədəbi dil və kommunikativlik, kommunikativliyin növləri, kommunikativlikdə rabitə və kommunikativ strategiya və yaradıcılıq texno logiyalarını mənimsəmək.
FTN 4. Dinləmə mədəniyyəti və dinləmənin kommunikasiya növü kimi mahiyyətini öyrənmək. Dinləmə və diqqət, dinləmə formaları, dinləmə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsinin önəmini qavramaq. Kommunikasiya mədəniyyəti, danışmaq etikası və müraciət etikətləri barədə məlumatlara yiyələnmək. Təşkil olunmuş nitqin (mühazirə, məruzə, çıxış, spontan nitq) özünəməxsusluğunu bilmək.
FTN 5. Müasir Azərbaycan dilinin işgüzar üslubu barədə məlumatları və qaydaları öyrənmək. İşgüzar kommunikasiyada məktubların rolu, elektron və onlayn kommunikasiyalar barədə biliklərini zənginləşdirmək.
FTN 6. Rəsmi-ışgüzar sənədlərin dili barədə məlumatları öyrənmək. İşgüzar kommunikasiyaların növləri və formaları, həmçinin dili və üslubu barədə məlumatlara yiyələnmək. İşgüzar kommunikasiyada Azərbaycan dilinin saflığının, orfoqrafiya qaydalarının və cümlə quruluşuna əməl olunmasının mahiyyətini öyrənmək. İşgüzar ritorika haqqında nəzəri və praktik çalışmalara sahib çıxmaq

“Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Ümumi ingilis dilində dinləmə, danışmaq, oxu və yazı bacarıqlarına yiyələnmək, gündəlik söhbətləri eşidib anlama, onlara qeyri-rəsmi cavab vermə, dialoq qurma, mürəkkəb cümlələri düzgün zaman formasında şifahi işlətmə, ingilis dilində kiçik paraqrafların, qeyri-rəsmi məktubların yazılması, habelə kiçik mətnləri oxuyub anlama, mətnlər üzrə suallara cavab vermə, A2 səviyyəsi üzrə lüğətə yiyələnmək;
FTN 2. Ümumi ingilis dilində B1 səviyyədə dialoqları dinləyib anlamaq, həmin səviyyə üzrə sözlərdən istifadə etməklə mürəkkəb strukturlu tabeli və tabelsiz mürəkkəb cümlələr qurmaq; 150 sözlük esselər yazmaq, effektiv giriş və nəticə yazmaq bacarıqlarına yiyələnmək; rəsmi-məktubların strukturunu öyrənmək; həmin struktur üzrə işgüzar məktubun yazılışına yiyələnmək; rəsmi təqdimatların edilməsi;
FTN 3. Ümumi ingilis dilində B2 səviyyəsində kinoları izləmək, kitabları oxumaq, onlar haqqında şərh yazmaq, onları təhlil etmək, etdikləri təhlilləri təqdimatlar vasitəsilə dinləyiciyə çatdırmaq;
FTN 4. Baytarlıq terminlərinin, habelə işgüzar ingilis dili lüğətinə yiyələnmək, deskriptiv yazının növündən istifadə edərək qrafiklər, cədvəllər, faiz göstərən sirkulyar qrafiklərin akademik şifahi təsviri; 3-cü şəxsin adından istifadə edərək fikirlər irəli sürmə, ümumi akademik fikir mübadiləsi aparmaq bacarığı;
FTN 5. İşgüzar mühitdə sərbəst dialoq, müzakirə, diskussiya aparmaq və debat etmək bacarığına yiyələnmək; özünü professional mühitdə ingiliscə təqdim etmə bacarığının formalaşması,

FTN 6. 2-ci və 3-cü conditional cümlələrin şifahi nitqdə düzgün işlədilməsi, vasitəli nitqdə olan dialoqların vasitəsiz nitqdə şifahi istifadə etmə bacarığının inkişafı, akademik söz bazasına yiyələnmə və onlardan şifahi nitq zamanı asanlıqla istifadə edilməsi bacarığı; rəvan ingilis dilində akademik şəkildə danışma bacarığına yiyələnmə.

“Kimya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Atomun və molekulların quruluşunu, oksidləşmə reduksiya reaksiyalarını bilmək.
FTN 2. Analitik təhlil aparmaq, Analitik təhlil aparmaqla ekologiyanın vəziyyəti, ərzaq məhsullarının qidalılığı və zərərliliyinin aşkar olunmasını bacarmaq.
FTN 3. Kimyəvi xammal mənbələri və onların işlənmə yollarını bilmək.
FTN 4. Canlı orqanizmlərin əsasını təşkil edən üzvi maddələrin tərkib və xassələrini bilmək.
FTN 5. Canlı orqanizmdə gedən inkişaf və böyüməni, maddələr mübadiləsini və metabolizm mexanizmini bilmək.
FTN 6. İsektisidlər, herbisidlər, funksidlər və digər preparatların tərkibini müəyyən etməyi bacarmaq.

“Biokimya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Canlıların kimyəvi təbiəti və həyat hadisələrini təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 2. Canlı orqanizmlərdə (bitki, heyvan, insan) və ərzaq məhsullarındakı üzvi və qeyri üzvi birləşmələri təyin etmək və təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 3. Orqanizmin əsasını təşkil edən sulu karbonların, yağların, zülalların və nukrein turşularını təyin etməyi bacarmaq və onların funksiyalarını bilmək.
FTN 4. Maddələr mübadiləsinin tənzimində iştirak edən vitaminləri, fermentləri və hormonları təyin etməyi bacarmaq və onların funksiyalarını bilmək.
FTN 5. Dinamik biokimyayın əsas qanunlarını bilmək.
FTN 6. Canlı orqanizmlərin üzv və toxumalarında, bitki və heyvan mənşəli ərzaq məhsullarında maddələr mübadiləsinin xüsusiyyətlərini bilmək.

“Tibbi fizika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Termodinamik proseslərin canlı orqanizmə təsiri mexanizmini təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 2. Rəqslərin və dalğaların canlı orqanizmə təsiri mexanizmini təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 3. Hidrodinamik və hemodinamik proseslərini bilmək.
FTN 4. Sərbəst radikal oksidləşmələrin canlı orqanizmə təsiri mexanizmini təhlil etməyi bacarmaq.
FTN 5. Orqanizmdə baş verən optika və kvant hadisələrini bilmək.
FTN 6. Heyvandarlıqda fiziki qanunauyğunluqların təsir mexanizmini təhlil etməyi bacarmaq.

“Tibbi biologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Müxtəlif mərhələlərdə orqanizmin üzv və sistemlərinin quruluşlarını bilmək;
FTN 2. Müasir metodların (mikroskop, slaydlar) tətbiqini bacarmaq;
FTN 3. Dermatoloqika, genetica, embriologiya, parazitologiya haqqında bilikləri mənimsəmək;
FTN 4. transmissiv və təbii ocaqlı xəstəliklərin xüsusiyyətlərini bilmək;
FTN 5. Populyasiyanın, qocalmanın və herantologiyanın problemlərini bilmək;
FTN 6. Zəhərli heyvan və bitkiləri, onların xüsusiyyətlərini və tibbi əhəmiyyətini bilmək

“Tibbi botanika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Bitkilər aləminin bioloji qanunauyğunluqlarını bilmək;
FTN 2. Bitki vegetativ və generativ orqanlarının morfoloji və anatomik quruluşlarındakı diaqnostik əlamətlərini təyin etməyi bacarmaq;
FTN 3. Dərman əhəmiyyətli bitkilərlə zəngin olan bəzi taksonomik qrupların sistematikasını bilmək;
FTN 4. Mikroskopik analizin aparılması texnologiyalarını bilmək;
FTN 5. Müxtəlif dərman, zəhərli, zərərli yem bitkiləri, bərk bitkilər, tərəvəz və sənaye əhəmiyyətli bitkilər və onların xüsusiyyətlərini bilmək
FTN 6. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin becərilməsi; təbii yem sahələrinin inventarlaşdırılması və yemlərin hazırlanma texnologiyasını bilmək

“İnformatika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 İnformasiya proseslərinin əsas üsul və vasitələrinə yiyələnmək, kompüterlərin texniki və proqram təminatlarından istifadəni və onların informasiyanın idarə edilməsi vasitəsi kimi tətbiqi bacarığına, lokal və qlobal kompüter şəbəkələrində informasiya ilə işləmə qabiliyyətinə malik olmaq.
FTN 2 İxtisas sahəsinə uyğun qoyulmuş məsələ ilə bağlı verilənlərin emalı üçün aparat və proqram vasitələrini seçmə və məsələnin həllində tətbiq etmə, həmçinin hesablamaların nəticələrini təhlil etmə və alınmış nəticələri əsaslandırma bacarığına yiyələnmək.
FTN 3 Daxili və xarici ədəbiyyat mənbələrindən və internet resurslarından istifadə edərək ixtisas sahəsinə uyğun zəruri verilənləri toplama, təhlil etmə və analitik hesabat hazırlama bacarığına yiyələnmək.
FTN 4 Analitik və tədqiqat məsələlərinin həlli üçün müasir texniki vasitələrdən və informasiya texnologiyalarından istifadə bacarığına malik olmaq.
FTN 5 Kommunikativ məsələlərin həlli, İnternetdə axtarış və arayış sistemləri vasitəsilə peşə əhəmiyyətli informasiyanın axtarışı və seçimi vasitələrindən və informasiya texnologiyalarından istifadə qabiliyyətinə malik olmaq.
FTN 6 Təlim və özünü təlim proseslərində iştirak üçün İKT vasitələrindən istifadə imkanlarına malik olmaq.

“Anatomiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Orqanların makromikroskopik səviyyədə quruluşunu, bunların mənsub olduğu aparat və sistemlərin orqanizmin ümumi təşkilindəki əhəmiyyətini bilmək;
FTN 2. Aparat və sistemlərin inkişafını, onların bətdaxili və bətnxarici dövrdə keçdiyi quruluş dəyişikliklərinin dinamikasını və funksional əhəmiyyətini bilmək;
FTN 3. Heyvan bədənini təşkil edən üzvlərin hansı anatomik qanunauyğunluqlar əsasında formalaşdığını bilmək;
FTN 4. Orqanların topoqrafiyasını, xüsusiyyətlərini, damar-sinir kötüklərinə münasibətini bilmək;
FTN 5. Orqanları və onların hissələrini düzgün tanımağı, orqanizmdə yerləşməsinə, bu yerləşmənin bədən quruluşunun tipindən hansı asılılıqda olmasını bilmək;
FTN 6. Orqanların dəri üzərində proyeksiyası və ondan istifadə qaydalarını bilmək.

“Sitologiya və histologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Müxtəlif mikroskopik texnikaların işləmə prinsiplərini mənimsəmək, işıq mikroskopunda sərbəst işləməyi bacarmaq;
FTN 2. Hüceyrə və toxumaların histoloji kəsikləri ilə birlikdə elektronogrammalarını tanımaq və təsvir etmək;
FTN 3. Norma ilə müqayisədə patoloji proseslər zamanı hüceyrə və toxumalarda baş verən dəyişikliklərin aşkar edilməsini bilmək;

FTN 4. Heyvan orqanizmini təşkil edən hüceyrə və toxuma tiplərinə xas olan mikroskopik və ultrastruktur quruluş xüsusiyyətlərini bilmək;
FTN 5. Mayalanmanın molekulyar mexanizmini, rüşeym və rəqələrinin formalaşmasını bilmək;
FTN 6. Orqanogenezin və sistemogenezin əsas mərhələlərini bilmək

“Latin dili və baytarlıq terminologiyası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Latin dili və baytarlıq terminologiyası fənninin nəzəri əsaslarını bilmək;
FTN 2. Dilin orfoepiyasını, orfoqrafiyasını və qramatikasını bilmək;
FTN 3. Qədim yunan dilinin qramatikasında müşahidə olunan dəyişiklikləri bilmək;
FTN 4. Baytarlıq-tibbi sənədlər-resept, anamnez, xəstəlik tarixinin tərtib edilməsini bilmək;
FTN 5. Anatomik, klinik, kimyəvi, botaniki və zooloji terminologiyaları bilmək
FTN 6. Resept nümunələrini latın dilinə tərcümə etməyi bacarmaq.

“Baytarlıq genetikası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Molekulyar biologiyanın əsaslarını bilmək;
FTN 2. Hüceyrə və genetik mühəndisliyin əsaslarını bilmək;
FTN 3. İmmunobirləşdirilmiş fermentlərin tətbiq biotexnologiyasını bilmək;
FTN 4. Zülal, əvəzolunmaz amin turşuları, antibiotik və vaksinlərin istehsal biotexnologiyasını bilmək;
FTN 5. Heyvan hüceyrələrinin yetişdirilməsini, yad genlərin heyvan hüceyrəsinə köçürülməsini bilmək;
FTN 6. Heyvan hüceyrələrinə selektiv markerli genlərin daxil edilməsini, populyasiyaların genetikasını, immunogenetikanın təkamül nəzəriyyəsini bilmək.

“Mikrobiologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Mikroorqanizmlər haqqında anlayışları və mikroorqanizmlərin müxtəlifliyini bilmək;
FTN 2. Mikrobların qısa səciyyəsi, yayılması və təbiətdə maddələr dövrəsində rolunu bilmək;
FTN 3. Patogenlik və immunitet məsələlərini, mikrob əleyhinə preparatları və onların istifadə qaydalarını bilmək;
FTN 4. Mikroorqanizmlərin sistematikasını, morfologiyası və quruluşunu, mikroorqanizmlərin fiziologiyasını, kimyəvi tərkibini bilmək;
FTN 5. Qidalanma və metabolizm; tənəffüsü, boyatma və çoxalması, təbiətdə yayılması; texniki, fiziki, kimyəvi və bioloji amillərin mikroorqanizmlərə təsiri; infeksiya və immunitet haqqında təlim, mikroorqanizmlərin genetikasını bilmək;
FTN 6. Stafilokokklar, streptokokklar, bağırsağ bakteriyaları fəsiləsi; patogen anaerob mikroorqanizmlər; spirellər, spiroxetlər, mikroplazmalar və onların xüsusiyyətlərini bilmək.

“Virusologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Virusların bioloji xüsusiyyətləri haqqında biliklərə yiyələnməli;
FTN 2. Virusların fiziki quruluşu və kimyəvi tərkibini öyrənməli;
FTN 3. Virusoloji muayinə usullarını öyrənməli, virusəleyhinə immunitetin mahiyyətini öyrənməli, xarici mühit amillərinin təsiri effekti haqqında biliklərə yiyələnməli;
FTN 4. Patogen virusların həssas mikroorqanizmə təsir mexanizminin öyrənilməsi, kənd təsərrüfatı heyvanları və quşlarının virus infeksiyalarının törədicilərinin bioloji xüsusiyyətlərini öyrənmək;
FTN 5. Virus infeksiyalarının patogenezi və kliniki əlamətlərini öyrənmək, virus infeksiyalarının laborator diaqnostikası və təcrid diaqnostika haqqında biliklərə yiyələnməli;
FTN 6. Virus infeksiyalarına qarşı qoruyucu vasitələri tətbiq etmək bacarığına yiyələnməli

“İmmunologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. İmmunitetin ümumi fizioloji əsaslarını bilmək;
FTN 2. İmmun reaksiyaların formalarını bilmək;
FTN 3. Orqanizmin təbii rezistentliyi, qazanılmış fəal və qeyri-fəal immunitet haqqında biliklərə yiyələnmək;
FTN 4. Steril və qeyri-steril immunitet; təbii immunitetin amilləri; hüceyrə, humorol komponentlər; interferon haqqında biliklərə yiyələnmək;
FTN 5. Orqanizmdə gedən-İmmunobioloji proseslər; immunogenezin ontogenezi; antigenlər və anticismlər; seroterapiya və seroprofilaktikanın perspektivləri haqqında biliklərə yiyələnmək;
FTN 6. Antigen-anticisim reaksiyasının mahiyyəti; allergiya; allergik və effektorların xarakteristikası; immunitetin tətbiqi əhəmiyyətini bilmək.

“Ətraf mühitin və heyvanların gigiyenası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Tələbə ətraf mühit, biosfera, atmosfer havasının xassələri, hava və iqlim haqqında biliklərə yiyələnməli. Orqanizm ilə mühit arasında istilik konvertin temperaturunun tənzimlənməsi mexanizmini öyrənməli. Mikroiklim və iqlim haqqında məlumatları bilməlidir.
FTN 2. Tələbə torpaq və suya su təchizatına qoyulan gigiyenik tələblər haqqında məlumatları öyrənməli, yemlərə və yemləməyə qoyulan gigiyeniki tələbləri bilməlidir.
FTN 3. Tələbə-məzun heyvandarlıq binalarının onların lahiyələşdirilməsi, istismarının gigiyenik əsaslarını öyrənməli. Heyvandarlıq işçilərinin əmək və şəxsi gigiyenasının biliklərini öyrənməli;
FTN 4. Tələbə müxtəlif növ k/t heyvanlarının: qaramal, qoyun və keçi, at və donuzların gigiyenası biliklərinə yiyələnməli
FTN 5. Tələbə k/t quşlarının və xəzli heyvanların qiqiena tələblərini öyrənməli
FTN 6. Tələbə balıqçılıq və arıçılıqda qiqienik tələbləri öyrənməli, it, pişik və başqa heyvanlara qoyulan qiqieniki tələblərə yiyələnməli

“Patoloji fiziologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Patoloji fiziologiya fənnində orqan və toxumaların, orqanlar sisteminin fizioloji funksiya pozuntusu öyrənilir Patoloji fiziologiya pozulmuş hüceyrənin, orqanın, sistemin və nəhayət orqanizmin pozulma qanunauyğunluqlarını öyrənir. Patoloji fiziologiya kliniki fənlərlə, nəzəri fənlər arasında bir növ körpü yaradır, tələbədə həkimlik dünyagörünüşi formalaşdırır.
FTN 2. Pozulmuş fizioloji funksiyaların mənşəyi, inkişafı, gedişi və nəhayət nəticəsi haqqında mühakimə yürüdüür.
FTN 3. Patoloji fiziologiyanın vəzifəsi patoloji prosesin gedişindəki ümumi qanunauyğunluqları, xəstəliyin inkişaf mexanizmi, gedişi və nəticəsi haqqında fikir yürütməkdən ibarətdir.
FTN 4. Patoloji fiziologiya fənni tələbələrə xəstəliyin inkişafını, sağalmanın yollarını və xəstəliyin nəticəsini dərk etməyi öyrədir.
FTN 5. Xəstəlik zamanı orqan və sistemlərdə baş verən dəyişiklikləri və onların qarşılıqlı əlaqələrini öyrədir.
FTN 6. Xəstəlik törədən xarici və daxili mühit amillərinin orqanizmə təsir xüsusiyyətlərini, orqanizmin onlara cavab reaksiyasının xəstəliyin inkişafında rolunu öyrədir. Bu zaman heyvan orqanizminin xüsusiyyətlərini öyrənmək, sinir tiplərinin bu və ya digər xəstəliklərə qarşı həssaslığını, normal fizioloji vəziyyətini, dözümlülüyünü və başqa xüsusiyyətlərini nəzərə almaq lazımdır.

“Farmakologiya və toksikologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Tələbə: Dərman maddələrinin heyvan orqanizminə yeridilmə yollarını, farmakdinamikasını, təsir mexanizmini əsas, əlavə və arzu olunmayan təsirlərini, istifadəsinə göstəriş və əks göstərişlərini, reseptin quruluşunu və yazılma qaydalarını bilməlidir.
FTN 2. Tələbə: Resept tərtib etməyi, onun əsasında dərman formalarının (tozlar, məhlullar məlhəmlər, suspenziyalar, emulsiyalar, dəmləmələr) hazırlanması və dozalandırılmasını, eksperimental heyvanlar üzərində təcrübələrin aparılmasını bacarmalıdır.
FTN 3. Tələbə : sadə və mürəkkəb reseptləri təhlil etmək, heyvanların ayrı-ayrı orqan və sistemlərinin xəstəliklərinin mualicəsi məqsədilə istifadə olunan dərman maddələrinin düzgün , səlis dozasını müəyyən etmək, təyinat vermək , resept yazmaq və dərman formalarını hazırlamaq vərdişlərinə və bacarığına yiyələnəlməlidir.
FTN 4. Tələbə : zəhərlərin heyvan orqanizminə daxilolma yolları, orqanizmde qalma müddəti və toksikoloji mahiyyətini , zəhərlənmələrin etiologiyası ,diaqnozu, mualicə, profilaktika və kimyəvi-toksikoloji analiz usullarını bilməlidir.
FTN 5. Tələbə: Zəhərlənmələrə düzgün diaqnoz qoymaq , diaqnoza müvafiq effektiv mualicə usulunu və vasitələrini seçməyi və tətbiq etməyi, zəhərləri bioloji obyektlərdən təcrid etməyi və kimyəvi – toksikoloji analizi aparmağı bacarmalıdır
FTN 6. Tələbə: Zəhərlənmələrin diaqnozunu qoymaq və mualicəsi zamanı zəhərləyici vasitələrdən düzgün istifadə etmək vərdişlərinə və bacarığına yiyələnəlməlidir.

“Patoloji anatomiya və yarma” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Ümümpatoloji proseslərin (hüceyrə patologiyası, parenximatoz, stromal-damar və qarışıq degenerativ dəyişiklikləri bilmək;
FTN 2. Hüceyrə ölümü, qan və limfa dövranı pozuntularını bilmək;
FTN 3. İltihab, immun-patoloji proseslər, kompensator-mühafizə proseslərini;
FTN 4. Xəstəliklərin (ürək-damar sistemi xəstəlikləri, revmatik xəstəliklər, ağciyər, həzm traktı, qaraciyər və böyrək xəstəlikləri, daxili sekresiya vəzlərinin xəstəlikləri, daxili cinsiyyət üzvlərinin və süd vəzlərinin dishormonal, şişönü və şiş xəstəlikləri, infeksiyon xəstəliklər və s.) məzmununu;
FTN 5. Etio-patogenetik, morfogenetik və tanatogenetik, morfo-funksional xüsusiyyətlərini bilməli
FTN 6. Makroskopik və mikroskopik preparatlarını təsvir etmək və yaxud onların təsvirinə əsasən patoloji prosesin xarakteri barədə adekvat fikir irəli sürmək təcrübəsi əldə etmək
FTN 7. Heyvan və quş cəsədlərini metodik cəhətdən düzgün yarmağı, patoloji-anatomik dəyişiklikləri və onların bir-biri ilə əlaqəsini düzgün təyin etməyi, əsas xəstəliyi, onun ağırlaşmasını və ikinci xəstəliyi üzə çıxarmağı, heyvanın ölümü haqqında nəticə verməyi və patoloji-anatomik diaqnozu yazmağı;
FTN 8. Cəsədin yarılması zamanı təhlükəsizlik texnikasına, şəxsi gigiyena qaydalarına və ətraf mühitin qorunmasına ciddi fikir verməli;
FTN 9. Muzey preparatları ilə, histoloji preparatlarla və mikroskopla işləməyi, histoloji və başqa laborator müayinələr (bakterioloji, virusoloji, helmintoloji, toksikoloji və s.) üçün patmaterialın düzgün götürülməsi və fiksasiya edilməsi qaydasını
FTN 10. Makroskopik dəyişikliklərə əsaslanaraq orqan və toxmalarda gedən patoloji prosesin xarakterini təyin etməyi;
FTN 11. Mikroskopik dəyişikliklərə əsaslanaraq orqan və toxmalarda gedən patoloji prosesin xarakterini təyin etməyi;
FTN 12. Məhkəmə-baytarlıq ekspertinin hüquq və vəzifələrini bilməli, məhkəmə-baytarlıq ekspertizası aparmağı, bu zaman zəruri sənədlərin tərtib olunmasını, heyvan

mənşəli xammalın və ərzaq məhsullarının məhkəmə-baytarlıq sanitariya ekspertizasını aparmağı və onların falsifikasiyasını təyin etməyi bacarmalıdır. Heyvanların sığorta olunması qaydalarını, sığorta hadisəsi zamanı sənədlərin düzgün tərtib olmasını bacarmalıdır.

“Klinik diaqnostika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Heyvanları muayinə edən zaman onlarla rəftar və işləmə qaydalarını, heyvanlarla rəftar etməyi öyrənməli, heyvanları yayındırma və təsbit etmə (fiksasiya) usullarına yiyələnməli, heyvanların ümumi (inspeksiya, palpasiya, perkussiya, auskultasiya və termometriya və xüsusi muayinə usullarını mənimsəməli.

FTN 2. Heyvanın qeydə alınması, anamnez məlumatlarının (həyat və xəstəlik anamnezi) toplanması. Xəstənin müalicə sxemi əsasında muayinəsinin aparılmasını bacarmalı.

FTN 3. Ürək-damar və həzm sistemlərinin muayinəsinin aparılmasını bacarmalı, orqanların topoqrafiyası, muayinə usulları, muayinədən alınan nəticələrin təhlilini öyrənməli.

FTN 4. Tənəffüs və sidikifrazat orqanlarının muayinə usullarının aparılmasını mənimsəməli, orqanların yerləşməsini (topoqrafiyasını) bilməli, muayinədən alınan nəticələri təhlil edə bilməsi.

FTN 5. Qan sisteminin muayinəsini bacarmalı, qan alma və müəyyən diaqnozu aydınlaşdırmaq məqsədilə müxtəlif analizlərin aparılmasını bacarmalı, alınan nəticələr əsasında diaqnozun təyin edilməsini bacarmalı

FTN 6. Qaraciyər və maddələr mübadiləsi və başqa orqanların xəstəlikləri zamanı bürüzə verilən klinik əlamətlərin təhlilinin aparılmasını öyrənməli, mənimsəməli və bacarmalıdır

“Baytarlıq işinin təşkili” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Baytarlıq işinin təşkili baytarlıq xidmətinin təşkili formalarını, məsələlərini, baytarlıq tədbirlərinin planlaşdırılması və aparılması qaydalarını öyrənir.

FTN 2. Baytarlıq işi bütün növ heyvanların (o cümlədən quş, xəzdrili heyvan, arı, balıq və s.) sağlam saxlanması və artırılması, heyvanların xəstəliklərinə qarşı müalicə-profilaktika işlərinin təşkil edilməsi, baytarlıq-sanitariya qaydalarına düzgün riayət edilməsi, elmin son nailiyyətlərinin təsərrüfatlara tətbiqi və bütün bunların sayəsində yüksək keyfiyyətli heyvandarlıq məhsullarının istehsal edilməsi üçün insanların apardıqları əməli fəaliyyətdir

FTN 3. Fənnin əsas məqsədi aparılan profilaktiki və sanitar-sağlamlaşdırma tədbirlərinin təşkilini yaxşılaşdırmaq və səmərəsini artırmaq üçün mütəxəssislərin bilik dairəsini genişləndirməkdən ibarətdir.

FTN 4. Baytarlığın iqtisadiyyatı müxtəlif xəstəliklərin vurduğu zərərin azalması və tamamilə aradan qaldırılması üçün ən sərfəli üsulların seçilməsini qarşıya qoyur.

FTN 5. Baytarlıq işinin müvəffəqiyyəti ictimai və demokratik quruluşda istehsalın səviyyəsindən, baytarlıq elminin və əlaqədar elmlərin, o cümlədən ümumi mədəniyyətin inkişafından, təsərrüfatların baytarlıq mütəxəssisləri ilə təmin edilməsindən, baytarlıq şəbəkəsinin inkişafından və onların maddi-texniki təchizatından asılıdır. Baytarlıq işinin əsas sahəsini xüsusi heyvandarlıq, xəzdrili heyvandarlıq, quşçuluq, arıçılıq, balıqçılıq və s. təşkil edir.

FTN 6. Baytar həkimi baytarlığa aid sənədlərin hazırlanması qaydasını, baytarlığın təşkilat quruluşunu, baytarlıq şəbəkəsi və baytarlıq xidmətinin hüquq və vəzifələrini bilməli, bununla yanaşı baytarlıq idarə, müəssisə və təşkilatlarının maliyyələşdirilməsi, uçotu və hesabat işlərinin aparılması barədə əsaslı məlumata malik olmalıdır. Beləliklə, baytarlıq işinin əsasları, təşkili və iqtisadiyyatı baytarlıq nəzarətinin mahiyyəti, baytarlıq xidmətinin maddi-texniki təminatı, uçotu və hesabat işlərinin xüsusiyyətləri kimi sərbəst bəhslərin olması fənnin mövzu dairəsinin kifayət qədər geniş olduğunu göstərir.

“Baytarlıq cərrahiyəsi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Heyvanların cərrahi xəstəliklərinin diaqnostika və müalicəsini peşəkar səviyyədə aparmağı bacarmalı.
FTN 2. Toxumaların kəsilməsi, tikişlərin tətbiqi, qan axıntısının dayandırılması və heyvan bədəninin müxtəlif hissələrinə sarğıların salınması qaydalarını bilməli.
FTN 3. Heyvan bədəninin müəyyən hissələrində və orqanlarda cərrahi əməliyyatları icra etməyi bacarmalı.
FTN 4. Pododermatitlərin, dirnaq tacı xəstəliklərinin və digər ortopedik xəstəliklərin diaqnostika və müalicəsini sərbəst olaraq apara bilməli.
FTN 5. Heyvanlarda göz xəstəliklərinin diaqnotik müayinə qaydalarını və müalicə prinsiplərini bilməli.
FTN 6. Heyvanlarda cərrahi infeksiyanı (aerob, anaerob, çürüdücü, spesifik), dəri xəstəliklərini, qapalı mexaniki zədələri, termiki və kimyəvi zədələri, elektrik və şüa travmalarını müayinə və müalicə etməyi bacarmalı.

“Baytarlıq sanitariya ekspertizası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Tələbə: kəsimlik heyvanlar , heyvanların və quşların texnologiyasını, kəsimli məhasullara baytarlıq–sanitariya baxışın təşkili və metodikasını bilməli
FTN 2. Tələbə : ət haqqında biliklərə yiyələnməli, morfoloji və kimyəvi fərqlərini, fermentasiya prosesini, saxlanma zamanı gedən dəyişiklikləri, əmtəəşunaslıq bilgilərinə yiyələnməli, ətin növ mənşəyini təyin etməyi bacarmalıdır.
FTN 3. Tələbə: infeksiyon və invazion xəstəlikləri , qida toksikoinfeksiyalarda və yoluxmayan xəstəliklər zamanı heyvanların kəsimlik məhsullarının baytarlıq-sanitariya ekspertizasının aparılmasını bacarmalıdır.
FTN 4. Tələbə : k/t quşlarının, vəhşi ov heyvanlarının cəmdək və orqanlarının baytar-sanitar qiymətləndirməsini bacarmalıdır
FTN 5. Tələbə: balıqların və balıq məhsullarının baytar- sanitar qiymətləndirməsini bacarmalı, ət və ət məhsullarının, həmçinin kolbasa məmulatlarının konservləşdirmə texnologiyasının əsasları haqqında biliklərə yiyələnməli
FTN 6. Tələbə: süd və süd məhsullarının gigiyenası, yumurtanın , bitki mənşəli qida məhsullarının baytarlıq- sanitariya ekspertizası biliklərinə yiyələnməli

“Mamalıq” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Erkək və dişi heyvanların cinsiyyət sisteminin anatomiyası və fiziologiyasını öyrənməklə, heyvanların cinsiyyət sistemi orqanlarını müayinə etmək, erkək heyvanlardan süni vagina vasitəsilə spermanın alınması, qiymətləndirilməsi , durulduması, dondurulması, daşınması, süni mayalandırmanın aparılması, embrionun köçürülməsi, donor və resipiyent heyvanların seçilməsi və müayinə olunmasını mənimsəmək ;
FTN 2. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında çoxalmanın fiziologiyasını öyrənməklə, dişi heyvanlarda cinsiyyət tsikli, daxili və xarici cinsiyyət üzvlərində gedən dəyişiklikləri , hövrəgəlmə əlamətlərini, sınaqçı erkək heyvanlardan istifadənin məqsədi, dişi cinsiyyət orqanlarının müayinəsi zamanı anamnez məlumatları , ümumi müayinə üsulları ilə vulva axıntılarının fizioloji və ya patoloji olmasına diaqnozun qoyulmasını, rektal müayinə öncəsi hazırlıq, müayinənin aparılması, daxili cinsiyyət orqanlarının müayinəsinə, boğazlığın təyini, uretradakı patologiyaların , yumurtalıqların palpasiya ilə müayinəsi və hormon müayinəsinə mənimsəməli;
FTN 3. Boğazlıq və onun fiziologiyasını öyrənməklə spermatozoidlərin dişi cinsiyyət yolunda hərəkətini, mayalanma, embrionun inkişafı, balaətrafı pərdələrin funksiyası, boğazlıq müddətində embrionda və fetusda gedən fizioloji dəyişikliklər, ana heyvanın genital orqanlarındakı fizioloji dəyişikliklər, boğazlıq dövründə ana heyvanda gedən dəyişikliklər, süd vəzilərinin quruluşu və xəstəlikləri, boğazlığın gedişinə təsir edən faktorların mənimsənilməsi;

FTN 4. Patoloji boğazlığı öyrənməklə balaətrafı pərdələr onların daxilindəki mayələrin tərkibi və miqdarındakı dəyişiklikləri, balanın inkişafındakı pozuntular, abortlar zamanı diaqnozun qoyulması, müalicə və profilaktik tədbirlərin aparılmasını mənimsəmək
FTN 5. Doğumu öyrənməklə heyvanlar üçün doğum şöbələrinin təşkili, doğumun dövrləri, balanın gəliş forması, inəklərdə doğumun başladılması üçün vacib olan hallar, bu məqsədlə istifadə edilən dərman maddələri kortikosteroidlər, prostoglandinlər, estrogenlər və relyaksin preparatlarının dozalaşdırılması və tətbiqi üsulları, doğumun ləngidilməsi halları, çətin doğuşlar ana və balaya bağlı olan səbəblərin qiymətləndirilməsi və çətin doğuşlarda mamalıq yardımının göstərilməsinin mənimsənilməsi;
FTN 6. Doğum və doğumdan sonrakı dövrü öyrənməklə anaya balaya qulluq və davranış qaydaları, doğumla bağlı ana heyvanın orqanizmində baş verən metabolitik dəyişikliklər. perinatale dövrdə yeni doğulmuşların ətraflı müayinəsi və qiymətləndirilməsi, kolostrumun qiymətləndirilməsi və buzovlara içizdirilməsi, doğumdan sonrakı infeksiyon xəstəliklərin etiologiyası, kliniki əlamətləri, patogenezi, diaqnozun qoyulması müalicə və, profilaktik tədbirlərin aparılması, onun ləngiməsi hallarında görülməli tədbirlərin mənimsənilməsi;

“Parazitologiya və invazion xəstəliklər” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Heyvanların, quşların, arı və balıqların parazitər xəstəliklərini səciyyələndirən xüsusiyyətləri öyrənmək.
FTN 2. Parazitizmin bioloji əsaslarını öyrənmək.
FTN 3. Parazitofauna haqqında biliklərə yiyələnmək.
FTN 4. Parazitoloji müayinənin əsaslarını öyrənmək.
FTN 5. Helmintologiya, Protozoologiya, Araxnologiya və Entomologiyanın əsaslarını öyrənmək. Heyvanların, quşların, arı və balıqların ayrı-ayrı invazion xəstəliklərin törədiciələrinin bio-morfoloji xüsusiyyətləri, xəstəliklərin epizootologiyası, patogenezi, kliniki əlamətləri, patomorfologiyası, diaqnozu, tərifi-diaqnozu, müalicəsi və profilaktikası haqqında bilməlidir.
FTN 6. Parazitər xəstəliklərin baş verməsi, səbəbləri, yayılması dinamikası və ləğv edilməsi qanunauyğunluqlarının əsaslarını öyrənmək.

“Yoluxmayan daxili xəstəliklər” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Baytar həkimlərini yoluxmayan xəstəliklər fənnindən hazırlamaq üçün tələbə ümumi və xüsusi profilaktika, ümumi terapiya, terapevtiki texnika, xəstəliyin etiologiyası, patogenezi, patoloji dəyişiklikləri, gedişi, diaqnozu, müalicəsi və qeyri infeksiyon xəstəliklərə qarşı konkret profilaktiki tədbirlərin işlənilməsi üzrə nəzəri biliklərə sahib olmalıdır.
FTN 2. Tələbə: xəstəliklərin təsnifatını, onların əmələ gəlmə səbəblərini, əlamətlərini, muasir diaqnostika usullarını, tərifi diaqnostikanı öyrənərək yeni muasir effektiv təsiredici profilaktika və müalicə usullarına yiyələnməli, daxili xəstəliklərin statistik materiallarının təhlili və onlardan yaranan iqtisadi ziyanı təhlil etmə qabiliyyətinə malik olmalı.
FTN 3. Heyvanların kliniki müayinə usullarını, qanın sidiyin, işgənbə və mədə möhtəviyyətinin, terapevtiki texnikanın metod və fəndlərini yaxşı bilməli, xəstəliyin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq xəstə üzərində müalicə aparılmasını bilməlidir.
FTN 4. Müxtəlif növ heyvanların dispanserizasiya metodlarını tətbiq etmək, müayinələrin nəticələrini ümumiləşdirmək, heyvanların sağlamlığına dair sərbəst nəticə çıxarmaq, müalicə və profilaktikanın planlarını tərtib etməyi bacarmalıdır.
FTN 5. Heyvanlarda sağlamlığın qiymətləndirilməsi və xəstəliklərin erkən dövrdə müəyyən edilməsində muasir metodlardan istifadə edilməsini bacarmalı.

FTN 6. Dispanserizasiya adlanan sağlam heyvan sürülərinin yaradılmasına istiqamətləndirilmiş, plana müvafiq aparılan diaqnostik, profilaktik və müalicəvi tədbirlərin aparılmasını tam mənimsəməli və bacarmalıdır.

“Epizootologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Heyvan, quş, arı və balıqların infeksiyon xəstəliklərini səciyyələndirən əsas xarakterik xüsusiyyətləri öyrənmək.

FTN 2. Epizootik prosesin mahiyyətini öyrənmək. Heyvan, quş, arı və balıqların ayrı-ayrı infeksiyon xəstəliklərinin etiologiyası, epizootologiyası, patogenezi, klinikası, patoloji-anatomiyası, diaqnozu, təcridi diaqnozu, profilaktikası və müalicəsi prinsiplərini öyrənmək.

FTN 3. Infeksiyon xəstəliklərin baş verməsi səbəbləri, inkişafı və yayılması dinamikası, həmçinin ləğv edilməsi qanunauyğunluqlarını öyrənmək.

FTN 4. Epizootoloji müayinənin əsaslarını öyrənmək. Dezinfeksiya, dezinseksiya və deratizasiya işlərinin elmi-əsaslarla mahiyyətini öyrənmək.

FTN 5. Epizootologiyanın qanun və kateqoriyaları ilə əlaqədar biliklərə yiyələnmək. Heyvandarlıq (quşçuluq) komplekslərində baytarlıq xidmətinin xüsusiyyətlərini öyrənmək. Infeksiyon xəstəliklərin profilaktikasının əsas prinsiplərini öyrənmək.

FTN 6. Epizootologiyanın qanun və kateqoriyaları ilə əlaqədar biliklərə yiyələnmək. Infeksiyon xəstəliklərin nomenklaturası və təsnifatı prinsiplərini öyrənmək. Infeksiyon xəstəliklərin təbii ocağının strukturunu öyrənmək.

“Körpə heyvanların daxili xəstəlikləri” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Körpə kənd təsərrüfatı heyvanlarının daxili xəstəliklər strukturunda yeri, xəstəliklərin ardıcılığı, fermer təsərrüfatları və xüsusi mülkiyyətin inkişafı və güclənməsi ilə əlaqədar olaraq maldarlığın strukturu və müxtəlif müalicəvi–profilaktiki tədbirlərin aparılmasını bilməli.

FTN 2. Körpə kənd təsərrüfatı heyvanlarının anatom-fizioloji xüsusiyyətlərini, böyümə və inkişaf dövrünü, mühitə uyğunlaşma dövrünü, körpə heyvanların növü və yaşından asılı olaraq kliniki göstəricilərinin normativlərini bilməli.

FTN 3. Körpə kənd təsərrüfatı heyvanlarının antenatal xəstəliklərinin təsnifatı, əmələ gəlmə səbəbləri, xəstəliklərin gedişi, bürüzə verən kliniki əlamətləri, diaqnozun təyin edilməsini bilməli, müalicə və profilaktika tədbirlərinin aparılmasını bacarmalı.

FTN 4. Körpə heyvanların perinatal xəstəliklərinin təsnifatını, etiologiyaya və patogenezinə, diaqnoz və təcridi diaqnozun təyin etməsini bilməli, müalicə tədbirlərinin və profilaktikasının aparılmasını bacarmalı.

FTN 5. Körpə kənd təsərrüfatı heyvanlarının neonotal xəstəliklərinin təsnifatı, əmələ gəlmə səbəblərini, xəstəliyin gedişini bilməli, müalicə və profilaktika tədbirlərinin aparılmasını bacarmalı. Ağız südü toksikozu, dispepsiya, yeni anadan olmuş çöşkələrin hipoqlikemiya, yeni anadan olmuş buzovların hipoimmunoqlobulinemiya kimi xəstəliklərin qarşısını alma metodlarını mənimsəməli.

FTN 6. Körpə heyvanların postnatal xəstəliklərinin təsnifatı, etiologiyası və patogenezinə bilməli, diaqnostika, müalicə və profilaktikasının aparılmasını mənimsəməli. Körpələrin stomatitləri, buzov və balaqların vaxtaşırı timpaniyası, müxtəlif növ körpə heyvanların gastroenterokolit, bezoar xəstəliyi və b. profilaktika tədbirlərinin aparılmasını bacarmalı.

“İlkin tibbi yardım” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Həkimə qədər yardımın öyrədilməsində məqsəd ilkin yardımın mahiyyəti və məqsədi, həkimə qədər yardım göstərilən zaman hansı qaydalara əməl olunmalıdır və hər hansı bir qəza və ya həyati təhlükə yaradan bir vəziyyətdə həkimlərin köməyi təyin

edilənə qədər həyatın xilas olunması və ya vəziyyətin daha da pisləşməsinin qarşısını almaq məqsədi ilə hadisə yerində tibbi vəsaitlə, mövcud vasitə və vəsaitlərlə edilən dərmansız yardımın aparılması.
FTN 2. İlk yardım çantasında olan ləvazimatlar, zərərçəkənlə düzgün davranış, eyni zamanda ilk yardımda nələrə yol vermək olmaz.
FTN 3. Müxtəlif əməli vərdişlərin: sarğıların qoyulması, qanaxmanın növlərinin təyini və müvəqqəti saxlanması, sarğı qaydalarını mənimsəmək.
FTN 4. Müxtəlif mexaniki travmalar zamanı, açıq və qapalı zədələnmələr - sümük sınıqlarında həkimə qədər hərəkətsizləşdirici sarğıların tətbiqi.
FTN 5. Suda boğulma, habelə tənəffüsün və ürək fəaliyyətinin dayanması, günvurma və istivurma hallarında təxirəsalınmaz yardımın göstərilməsi.
FTN 6. Zəhərlənmələr, yanmalar və donmalar zamanı həkim briqadası gələndə insanlara yardım edərək vəziyyətinin yüngülləşdirilməsi və ya daha da ağırlaşmasının qarşısının alınması.

“Baytarlıq radiobiologiyası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Təbii və süni radioaktiv izotopların dozimetriya və radiometriyasının təyin olunmasını bilməli.
FTN 2. Radioaktiv izotopların ətraf mühitdə yayılması, bitkiyə və heyvan orqanizmasına daxil olma yollarını mənimsəməli.
FTN 3. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında yaranan şüa xəstəliklərinin dərəcələrini öyrənməklə bu izotopların müxtəlif orqanlarda toplanmasının dəqiqləşdirilməsini bilməli.
FTN 4. Şüa yanığının yaranan dozaları, onların dərəcələrini mualicə və profilaktikasını bilməli.
FTN 5. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında yaranan xroniki şüa xəstəliklərinin əmələ gəlməsini, onun diaqnostikasını, mualicə və profilaktikasını mənimsəməli.
FTN 6. Baytarlıq nəzarət məntəqələrində radiometrik radiokimyəvi ekspertizanın aparılmasını bacarmalı.

“Heyvan davranışı və rifahi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Heyvanların davranışı – etologiya predmeti, ali sinir fəaliyyəti ilə əlaqədar bilgilərə yiyələnməli.
FTN 2. Məqsədli adaptasiyanın formaları, onun yaranma mexanizminin araşdırılmasını bacarmalı.
FTN 3. Müxtəlif növ kənd təsərrüfatı heyvanlarının davranışının xüsusiyyətləri haqqında məlumatları bilməli.
FTN 4. Heyvanların fizioloji və psixoloji rifahi ilə əlaqədar biliklərə yiyələnməli.
FTN 5. Heyvanların istifadə prosesində fərdi növlər üçün etik və hüquqi təsirlərin aradan qaldırılması məsələlərini bacarmalı.
FTN 6. Müxtəlif növ heyvanların tam dəyərli komfort yemləndirilməsinin əsaslarını bilməli.

“Anesteziologiya və reanimatologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Heyvanlarda ağrının fiziologiyasını, narkozun dərəcə və mərhələlərini bilməli.
FTN 2. Heyvanların anesteziologiyasında tətbiq edilən inhalyasyon və qeyri inhalyasyon dərman vasitələrini tanımalı və onları tətbiq etməyi bacarmalı.
FTN 3. Heyvanların əməliyyatdan əvvəl müayinəsini, orqanizmin ayrı-ayrı orqan və sistemlərinin funksional vəziyyətini qiymətləndirməyi bacarmalı.
FTN 4. Yerli keyitmələrin, səthi, infiltrasyon, keçirici və epidural keyitmələrin, inhalyasyon və qeyri inhalyasyon narkozların texnikasını dərinlən mənimsəyərək heyvanlar üzərində tətbiq etməyi bacarmalı.

FTN 5. Intensiv terapiyanın prinsiplərini, maddələr mübadiləsinin bərpasını, ağ ciyərlərin süni ventilyasiyasını, infuzion-hemotransfuzion terapiyanı və parenteral qidalanmanı bilməli.

FTN 6. Xırda heyvanlarda reanimasiya və intensiv terapiya üsullarını bilməli, kəskin ürək, tənəffüs, böyrək, qara ciyər və s. çatışmazlıqlar zamanı reanimasiya və intensiv terapiyanı tətbiq etməyi bacarmalıdır.

“Qida gigiyenası və təhlükəsizliyi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Tələbə qidanın fizioloji və bioloji əsaslarını öyrənməli.

FTN 2. Tələbə zülallar , yağlar karbohidratlar, vitaminlər və mineral maddələrin qida və bioloji dəyəri məlumatlarına yiyələnməli.

FTN 3. Tələbə qida maddələrin həcminə bitki və heyvandarlıq məhsullarının qida və bioloji qiymətləndirmə və xarakteristikası biliklərinə yiyələnməli.

FTN 4. Tələbə qida zəhərlənmələrin qida toksikologiyasının, qida mikotoksikozları haqqında biliklərə yiyələnməli və onların muayinəsinin aparılmasını bacarmalı.

FTN 5. Tələbə qida təhlükəsizliyi göstəricilərinin biliklərinə yiyələnməli.

FTN 6. Tələbə qida təhlükəsizliyindən nəzarətin həyata keçirilməsi üçün metod və qaydaları bacarmalı.

“Mülki müdafiə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Fövqəladə hadisələrin təsnifatı, onların tam xarakteristikası, Mülki müdafiənin yaranma tarixi, onun FH-da rolu və vəzifələrini öyrənmək. Mülki müdafiə ilə bağlı qanunları və Nazirlər Kabinetinin qərarlarını bilmək.

FTN 2. Müasir dövrdə sülh və müharibə dövrlərində Mülki müdafiənin rolunu və vəzifələrini bilmək. Texnogen FH-də hadisələrin qarşısının alınması yolları, bakterioloji, kimyəvi və radiasiya şəraitində əhalinin davranış qaydalarını, mahiyyətini bilmək. Karantin, Observasiya şəraitində, sanitar təmizliyi, ərazinin dezinfeksiyası, kimyəvi zəhərlənmə ocaqlarında deqazasiya, radiasiya şəraitində işə dezaktivasiya üsullarını bilmək.

FTN 3. Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması üçün Dövlət sisteminin rolu və vəzifələrini bilmək. Hərbiləşdirilməmiş mülki müdafiə dəstələrinin yaradılmasını öyrənmək.

FTN 4. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin mühafizəsinin təşkilini həyata keçirmək. Kollektiv-mühafizə qurğuları və onlardan istifadə qaydalarını bilmək. Fərdi mühafizə vasitələri və onlardan istifadə qaydalarını bilmək. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin köçürülməsini bacarmaq. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin səmərəli mühafizəsinin təşkilini bacarmaq. Kollektiv mühafizə qurğuları və onlardan istifadə qaydalarını bacarmaq. Fərdi mühafizə vasitələri və onlardan istifadə qaydalarını bilmək. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin köçürülməsini həyata keçirmək.

FTN 5. Mülki müdafiə kəşfiyyatının təşkili və aparılması qaydalarını bilmək. Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat cihazlarını işlətməyi bacarmaq. Mülki müdafiə üzrə idarəetmə, mülki müdafiə qərargahları və onların əsas vəzifələrini bilmək.

FTN 6. Mülki müdafiə tədbirlərinin planlaşdırılması və həyata keçirilməsini bacarmaq. FH-in nəticələrinin aradan qaldırılması yollarını bilmək. Qəza-xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işləri dağıntı ocaqlarında təşkil etmək və aparılmasını həyata keçirmək. Əhalinin mülki müdafiə sahəsində hazırlanmasının prinsiplərini öyrənmək. Fövqəladə hadisələr zamanı dağıntı ərazisində ilkin tibbi yardım aparmağı bacarmaq.